

Mahmut AY

Diyanet İşleri Başkanlığı, Korgun Müftülüğü
Presidency of Religious Affairs, Korgun Muftiate,
Çankırı, Türkiye
mahmuday18@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8629-0384

Mekke Müşrikleri'nin Kur'an'a Yönelik Eleştirilerine Cevaplar

Answers To The Criticism Of The
Mekke Poshers Against The Qur'an

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type:
Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received: 10 Kasım 2022 / 10 November 2022
Kabul Tarihi / Date Accepted: 21 Aralık 2022 / 21 December 2022
Yayın Tarihi / Date Published: 31 Aralık 2022 / 31 December 2022
Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December

Atıf | Citation

Ay, Mahmut. "Mekke Müşrikleri'nin Kur'an'a Yönelik
Eleştirilerine Cevaplar", *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi* 3
(Aralık 2022), 340-386.

Değerlendirme | Peer-Review

İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Double anonymized - Two External

İntihal | Plagiarism

Bu makale, Turnitin yazılımınca taranmıştır.
İntihal tespit edilmemiştir.
This article has been scanned by Turnitin.
No plagiarism detected.

Etik Beyan | Ethical Statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Mahmut Ay).

Telif Hakkı | Copyright

(CC BY-NC 4.0) Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır.
Licensed under the (CC BY-NC 4.0) International License.

Etik Bildirim | Complaints

darulhadis@karatekin.edu.tr

Yayıncı | Published by

Çankırı Karatekin Üniversitesi Darulhadis İslam Araştırmaları Merkezi
Çankırı Karatekin University Darulhadis Islamic Studies Center

Finansman | Grant Support

Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Bu makale, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırlanmış olan "Kur'an'da Mekke Müşriklerinin Eleştiri ve İthamlarına Yönelik Cevaplar" adlı Yüksek Lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Öz

Kur'ân-ı Kerim, Allah Teâla tarafından insanların dünya ve ahiret saadetini temin etmek için gönderilmiş ilahî bir kitaptır. İnsanlık tarihinde kendilerine gönderilen peygamberleri ve getirdikleri kitapları kabul edenler olduğu gibi çeşitli ithamlarla onları yalanlayanlar ve reddedenler de olmuştur. Kur'an'ın ilk muhatapları olan Mekke müşrikleri de Hz. Muhammed (as)'ı ve kendisine gönderilen Kur'an'ı reddederek ona yönelik bir takım eleştiri ve ithamlarda bulunmuşlardır. Mekke müşriklerinin iddialarına kayıtsız kalmayan Kur'ân-ı Kerim, en mükemmel cevaplarla onlara karşılık vererek şirkin bataklığından kurtarıp tevhide ulaşmalarını hedeflemiştir. Eşsiz üslûbu, lafız ve manasındaki güzelliklerle her dönemde gönüllere tesir etmiş olan Kur'ân, müminlerin imanını artırırken, düşmanlarını da kendisine hayran bırakmıştır. Bu çalışmada Mekke müşriklerinin Kur'an'a yönelik eleştiri ve ithamlarının hangi konular üzerinde yoğunlaştığı, yapılan eleştirilerin tutarlı olup olmadığı, Kur'an'ın dinamik yapısıyla bu iddiaları nasıl cevaplandığı ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Şirk, Mekke Müşrikleri, Kur'an, Hz. Muhammed

Answers To The Criticism Of The Mekke Posers Against The Qur'an

Abstract

The Quran is a divine book sent by Allah to ensure the happiness of people in this world and in the hereafter. In the history of humanity, there have been those who accepted the prophets sent to them and the books they brought, as well as those who denied and rejected them with various accusations. The polytheists of Makkah, who were the first addressees of the Qur'an, were also Hz. They rejected the Prophet Muhammad (pbuh) and the Qur'an sent to him and made some criticisms and accusations against him. The Qur'an, which did not remain indifferent to the claims of the Makkan polytheists, aimed to save them from the swamp of polytheism and reach tawhid by responding to them with the most perfect answers. The Qur'an, which has influenced hearts in every period with its unique style, beauties in wording and meaning, has increased the faith of believers and left their enemies in awe. In this study, it will be revealed on which subjects the criticisms and accusations of the

Makkan polytheists against the Qur'an focus on, whether the criticisms are consistent or not, and how the Qur'an answers these claims with its dynamic structure.

Keywords: Tafsir, Shirk, Meccan Polytheists, Qur'an, Hz. Mohammed

Giriş

Kur'ân-ı Kerim bütün insanlığın dünya ve ahiret saadetine vesile olmak üzere hidayet rehberi¹ olarak gönderilmiş son ilahî kitaptır. İslam'ın fertler arasında kabulü, yayılması ve İslam toplumunun oluşmasında şüphesiz ki Kur'an'ın müstesna bir yeri vardır. Allah Teâlâ, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e insanları İslam'a çağırırken Kur'an'a sınıksız sarılarak, hareket metodunu ona göre belirlemesini bildirmiş,² onun rehberliğinde hikmet ve güzel öğütle İslam'a davet etmesini³ emretmiştir.

İnsanlık tarihinin her döneminde, peygamberler vasıtasıyla gönderilen ilahî kitapları kabul edenler olduğu gibi çeşitli sâiklerle onları reddedenler de olmuştur. Kur'an'ın ilk muhatapları olan Mekke müşrikleri de ilahî mesajları açıktan duyurmaya başlamasından sonra Hz. Muhammed'in şahsına, peygamberliğine⁴ ve tebliğ ettiği âyetlere yoğun bir şekilde eleştiri ve ithamlarda bulunarak Kur'an'ı reddetmişlerdir.

¹ el-Bakara 2/2.

² ez-Zuhruf 43/43, bk. el-En'am 6/19,51; Kaf 50/45; en-Nahl 16/44; el-Furkan 25/52.

³ en-Nahl 16/125.

⁴ Mahmut Ay, *Kur'ân'da Mekke Müşriklerinin Eleştiri ve İthamlarına Yönelik Cevaplar* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007), 53-126; Enver Bayram, "Mekke Müşriklerinin Nübüvvet Karşısındaki Tutum ve Davranışları", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8/1 (2019), 919-939.

Müşrikler, Kur'an'ı dinleyip üzerinde tefekkür ederek Müslüman olan insanların Rasûlullah'ın etrafında bir güç oluşturmalarından endişe ediyorlardı.⁵ Çünkü Kur'an'ın tesiri bütün gönülleri kuşatıyor, muhataplarına ona bağlanmaktan başka çare bırakmıyordu. Bu nedenle müşrikler onu dinlememek için parmaklarıyla kulaklarını tıkıyorlar, dinlenmesini yasaklıyorlar, âyetler işitilmesin diye gürültü çıkarıyorlar⁶ ve Kur'an hakkında olmadık yalanlar uyduruyorlardı. Ebû Cehil,⁷ Ebû Leheb, Velid b. Muğire, As b. Vail, Esved b. Muttalib, Esved b. Abd-i Yegus, Ukbe b. Ebû Mu'ayt⁸ Hz. Peygamber ve Kur'an'la sürekli alay eden müşriklerden bazılarıydı.⁹

Hız. Muhammed (s.a.v) diğer peygamberler gibi doğru, dürüst, güvenilir, iffetli ve tertemiz bir ahlâka sahip olduğunu hayatı boyunca ispatlamış, müşriklerin bile kendisine “Muhammed'ül-emîn”¹⁰ dedikleri mükemmel bir şahsiyettir. Peygamber olduktan sonra da onların Hz. Peygamber hakkındaki kanaatleri değişmemiş, ancak buna

⁵ Ahmet Önkal, *Rasulullah'ın İslam'a davet Metodu* (Konya: Kitap Dünyası Yay., 2006), 183.

⁶ el-Fussilet 41/26.

⁷ Asıl adı, Amr b. Hişam b. el-Muğire olup Peygamber Efendimiz tarafından “ümmetin firavunu” olarak adlandırılmıştır. bk. Zeynüddîn Ahmed ez-Zebîdî, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1957), 1/193; Muhammed Hamidullah, “Hz. Peygamberin Büyük Düşmanlarının Psikolojisi”, çev. İsmail Yakıt, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (06 Haziran 1986), 212.

⁸ Hasan Telli, “Müşriklerin Liderlerinden Ukbe b. Ebû Mu'ayt ve Hz. Peygamber'e Karşı Mücadelesi”, *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2021), 831-862.

⁹ Muhammed b. İshâk b. Yesâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü's-Siyer ve'l-Meğâzî)*, thk. Süheyl Zekkâr (Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1978), 144; Vehbe ez-Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, çev. Ahmet Efe vd. (İstanbul: Risale Yay., 2005), 4/119.

¹⁰ Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* (İstanbul: Çağrı Yay., 1982), 3/425.

rağmen cehalet ve bir takım menfaat kaygılarıyla¹¹ bir anda ona düşman kesilerek tebliğ ettiklerini inkâr etmişlerdir. Ebû Cehil, Hz. Peygamber'e "Biz seni değil, bildirdiklerini yalanlıyoruz" diyerek onun şahsına değil, Kur'an'a karşı olduğunu itiraf edenlerdendir.¹²

Kur'an'ı dinlerken onda kusur bulmak için dikkat kesilen müşriklerin¹³ onu hangi maksatla dinlediklerini bilen Yüce Allah,¹⁴ onların Kur'an hakkındaki eleştirilerine kayıtsız kalmamış, bir yandan müşriklerin iddialarına cevap vererek Rasûlünü teselli ederken, öte yandan da onları en etkili bir biçimde çürütmüştür.

Literatüre baktığımızda Mekkeli müşriklerin Hz. Peygamber'e yönelik tepkileri ile ilgili çeşitli çalışmalar yapıldığını ve müstakil olarak Kur'an'a yönelik eleştirilerini konu alan çalışmaların da bulunduğunu görmekteyiz. Ancak Kur'an'a yönelik eleştirilerle ilgili çalışmalar belirli sûreler¹⁵ veya belli şahıslarla sınırlandırılarak¹⁶ yapılmış ya da müşriklerin farklı konularda yaptıkları eleştirileri

¹¹ Mekkeli müşrikleri şirke sevk eden sebepler için bk. Ay, *Kur'an'da Mekke Müşriklerinin Eleştirisi ve İthamlarına Yönelik Cevaplar*, 32-48.

¹² Muhammed b. İsa b. Sevre Tirmizî, *el-Câmiu'l-kebîr*, thk. Beşar Avad Maruf (Beirut: Darü'l-Garbi'l- İslâmî, 1996), "Tefsîru'l Kur'an", 7 (3064); Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed b. Ali el-Vâhidî, *Esbâbü nüzûli'l-Kur'ân* (Riyad: Dâru'l-Mîmân, 2005), 370.

¹³ Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı*, çev. Cahit Koytak - Ahmet Ertürk (İstanbul: İşaret Yay., 1999), 2/568.

¹⁴ el-İsra 17/47.

¹⁵ Erkan Çakır, *Vahye itirazlar (Furkan Suresi Örneği)* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006), 90-105.

¹⁶ Feyza Betül Köse, "Bir Entelektüel Müşrik Nadr b. Hâris el-Abderî ve Mücadelesi", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Bahar 2018), 69-85; İsmail Pırlanta, "Müşriklerin Hz. Peygamber'e Karşı Takındıkları Tavırlar -Ebu Süfyan Örneği-", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2018), 75-102; Telli, "Müşriklerin Liderlerinden Ukbe b. Ebû Mu'ayt ve Hz. Peygamber'e Karşı Mücadelesi", 831-862.

içerisinde Kur'an'a yönelik bazı eleştirilerine de yer verilmiştir.¹⁷ Yaptığımız bu çalışmada Mekke müşriklerinin sadece Kur'an'a yönelik eleştiri ve ithamları ele alınacaktır. Söz konusu iddialar, ilgili âyetlerin nüzul sırasına göre başlıklar halinde sıralanacak, sadece belli sûrelerle sınırlı kalmadan konu ile ilgili ayetlerin tamamı dikkate alınarak genel olarak Kur'an'ın bu iddialara nasıl cevap verdiği açıklanacaktır. Böylece Kur'an'ın nüzul dönemindeki dinamik yapısı ile bireysel ve toplumsal tepkilere karşı takındığı tutum ortaya konulacaktır. Söz konusu iddialar cevaplandırılırken âyetlerin yanı sıra farklı tefsir, hadis ve tarih kaynaklarından ve diğer eserlerden yararlanılacaktır.

1. “Kur'an'ın Sadece Öncekilerin Masalları Olduğu” İddiası

Nüzul sırasına göre ele aldığımızda Mekke müşriklerinin Kur'an hakkındaki ilk iddiaları Kur'an'ın sadece geçmişlerin masalları olduğu iddiasıdır. Mekke müşriklerinin bir kısmı Kur'an âyetlerini önceki milletler arasında dolaşan sözler ve onlardan alınmış hurafeler olarak nitelendiriyorlardı. “Kendisine âyetlerimiz okunduğunda: "Eskilerin

¹⁷ Mehmet Çamur, *Hız. Peygamberin Davetini Kabul Etmeyenlerin Argümanları* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009), 36-44; Sedat Sağdıç, *Zerkâni'nin Menahilü'l-İrfan Adlı Eseri Çerçevesinde Kur'an'a Yönelik Şüpheler ve Verilen Cevaplar* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011), 8-14; İsmail Kılıç, *İtirazları ve Bunlara Verilen Cevaplar Açısından Kur'an'da Müşrikler* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017), 183-290, 254-276, 300-315; Habib Kalaç, *Kur'an'a Göre Müşriklerin Ulul-Azım Peygamberlerden Talepleri* (Şırnak: Şırnak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 112; Betül Alioğlu, *Hız. Peygamber'in Tebliğine Karşı Müşriklerin Tepkileri* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 38, 51.

masalları" der."¹⁸ âyetinde ifade edildiği üzere müşrikler Kur'an'da yer alan kıssaları sıradan hikâyeler olarak görüyorlar, âyetleri anlamak yerine onlarla alay ediyorlar ve isteseler kendilerinin de böyle hikâyeler söyleyebileceklerini iddia ederek Kur'an'ı reddediyorlardı. Onlar Kur'an'ın ilahî kitap olduğunu bilmelerine rağmen insanların zihinlerini karıştırmak için sık sık onun eskilerin masalları olduğunu ileri sürüyorlardı.

Hz. Peygamber'e en çok eza ve cefa veren müşriklerden birisi olan, Hire'den gelmiş İran Fars krallarının ve Rüstem ve İsfendiyar'ın başından geçen olayları öğrenmiş olan Nadr b. Hâris,¹⁹ "Muhammed'in anlattıklarından daha güzelini size anlatayım." diyerek insanları yanıltmaya çalışıyordu.²⁰

Müşriklerin bu çabaları, bilgisiz insanları saptırmak, onların gerçeklere yaklaşmalarını engellemek için çevirdikleri entrikalardan bazılarıydı.²¹ Halbuki Kur'an uydurulmuş masallar kitabı olsaydı ondaki tutarsızlıklar mutlaka ortaya çıkardı. Şüphesiz ki o geçmişi ve

¹⁸ *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009), el-Kalem, 68/15. Nüzul sırasına göre, Kur'an'ın masal kitabı olduğu iddialarını içeren diğer ayetler için bk. el-Kalem, 68/15; el-Furkân 25/5; en-Neml, 27/68; el-En'am, 6/25; el-Ahkaf, 46/17; en-Nahl 16/24; el-Mü'minûn, 23/83; el-Mutaffifîn, 83/13; el-Enfal, 8/31.

¹⁹ Nadr b. Hâris için bk. Köse, Feyza Betül. "Bir Entelektüel Müşrik: Nadr b. el-Hâris el-Abderî ve Mücadelesi". İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 9/1 (Haziran 2018): 69-85.

²⁰ İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü's-Siyer ve'l-Meğâzi)*, 201; Ebû Muhammed Abdulmelik b. Eyyûb el-Hımyerî İbn Hişâm, *es-Sîretu'n-nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sakkâ vd. (Turâsü'l-İslam, 1955), 1/300.

²¹ İzzet Derveze, *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*, çev. Mehmet Yolcu (İstanbul: Ekin Yay, 1998), 2/214.

geleceği, gizli ve aşikâr her şeyi bilen Yüce Allah tarafından indirilmiş ilâhî bir kitaptır.

Âyetlerdeki tekrarlardan anlaşıldığına göre müşrikler Kur'an'la alay ederek Hz. Peygamber'in davetine engel olmak için her fırsatta onun bir masal kitabı olduğu iddiasını yayıyorlardı. Yüce Allah müşriklerin bu iddialarını reddederek Kur'an'ın uydurulabilecek bir söz olmadığı, onun inanan bir toplum için yol gösterici ve bir rahmet olduğunu bildirmiştir.²²

Allah Teâlâ, hiçbir şekilde masala benzemediği halde müşriklerin Kur'an'ı masal kitabı olarak nitelemelerinin sebebini açıklarken; onların işledikleri günahlarla kalplerinin kararması nedeniyle masal ile gerçeği ayırt edemez hale geldiklerini bildirmektedir.²³ Onların işledikleri günahlar hakkı batıldan ayırt etmelerine engel olmuştur. Yoksa akl-ı selim sahibi herkes Kur'an âyetleri ile masallar arasındaki farkı ayırt edebilecek durumdadır.

Mekkeli müşrikler, bu iddialarında haklı olmadıklarını çok iyi biliyorlar, fakat sırf inatlarından dolayı gerçeği söylemeye yanaşmıyorlardı. Bir seferinde Ebû Sûfyân: "Ben onun söylediklerinin bazısını doğru buluyorum" deyince Ebû Cehil'in: "Sakın bunun hiçbir şeyini ikrar etme" demesi üzerine onun: "Ölüm bana ondan daha kolaydır" ifadesi bunun açık bir göstergesidir.²⁴

²² Yusuf 12/111.

²³ "Hayır hayır, öyle değil. Aksine onların kazandığı günahlar kalplerinin üzerine pas olmuştur." el-Mutaffifin 83/14.

²⁴ Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili* (İstanbul: Azim Yay., 1992), 3/406.

Müşrikler, Mekke'ye gelerek Kur'an hakkında soru soran hacı kafilelerini Hz. Peygamber'den uzaklaştırmaya çalışıyorlar,²⁵ böylece onlar kendileriyle birlikte başkalarını da mahvediyorlardı.²⁶

Kur'an, bu şekilde insanların gerçeği kabul etmesini engelleyenlerin, kıyamet gününde kendi günahlarıyla birlikte yanıltıkları kimselerin günahlarını da yüklenerek cezalarını çekeceklerini haber vermektedir.²⁷ Müfessirlere göre onlar Bedir Savaşı'nda mağlup edilmek suretiyle cezalandırılmışlar, ayrıca ahirette de hak ettikleri cezaya çarptırılacaklardır.²⁸

Nitekim Hz. Peygamber de iyi bir şeye önderlik edenlerin, onu yapanların sevabı kadar sevap kazanacakları gibi kötülüğe ön ayak olanların da kendi günahlarıyla birlikte saptırdıkları insanların günahı kadar günah yüklenmiş olacaklarını haber vermiştir.²⁹

2. "Açılmış Sayfaları Olan Yazılı Bir Kitap İnseydi" İddiası.

Mekke müşriklerinin Kur'an hakkındaki eleştirilerden biri de onun yazılı bir kitap olarak gönderilmemiş olmasıydı. Müşriklerin bu eleştirileri ilk nazil olan sûrelerden Müddessir sûresinde "... onlardan her bir kişi, kendisine açılmış sayfeler verilmesini istiyor. Hayır, hayır! Onlar ahiretten korkmuyorlar."³⁰ buyurularak dile getirilmiş, daha sonra nazil

²⁵ Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 7/329.

²⁶ bk. el-En'am, 6/26.

²⁷ bk. Nahl 16/25; el-Kalem 68/15.

²⁸ Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvil fi vücûhi't-te'vil* (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-Arabî, 2006), 4/446.

²⁹ Ebu'l-Hüseyn b. el-Haccâc Müslim, *Câmi'u's-sahîh* (Beyrut: Dâru İhyâi'l Kütübü'l-Arabîyye, 1991), "İlim", 15 (No. 2059).

³⁰ el-Müddessir 74/52, 53.

olan sûrelerde de aynı eleştirilere yer verilmiştir.³¹ Onlar, yazılı bir kitap olarak gönderilmediği için Kur'ân'ın Allah tarafından indirilmiş gerçek bir kitap olmadığını iddia ediyorlardı.

Müşrikler, herkesin şahsıyla ilgili bilgilerin yer aldığı yazılı bir kitap getirmesini istiyorlardı.³² Onlar Hz. Peygamber'e "Allah'tan bize "Rabbu'l-âlemin'den filancaya" şeklinde yazılmış bir kitap gelmedikçe sana iman etmeyeceğiz. Eğer Muhammed sözünde doğru ise Allah'tan üzerinde herkesin affedildiğini ve ateşten korunduğunu ifade eden bir yazı gelsin."³³ diyorlardı. Her biri sabah olunca başı ucunda Allah'tan kendisine gönderilmiş açık bir mektup bulsun istiyorlardı.³⁴ Esasen müşriklerin bu ve benzeri iddialarının asıl sebebi, Hz. Peygamber'le inatlaşmak ve işi yokuşa sürmektir.

Mekke müşriklerinin bu istekleri, Yahudilerin isteklerinin aynısıydı. Zira müşriklerin Kur'an'a ve Hz. Peygamber'e yönelik getirdikleri eleştiri ve ithamların bir kısmını Yahudi ve Hıristiyanların etkileri olduğu bilinmekteydi.³⁵ Mekke müşriklerini bu isteğe sevk eden saik belki de Hz. Musa'ya Tevrat'ın yazılmış halde gönderildiğine inanıyor olmalarıydı. Ancak Kur'ân-ı Kerîm gibi her yönüyle mucize bir kitap gözleri önünde dururken Ehl-i kitab'ın ve müşriklerin gökten bir kitap indirilmesini istemeleri, imana girme niyetlerinin değil, sadece cehalet ve kibirlerinin göstergesidir. Yüce Allah onların bu isteklerini İsrâiloğulları'nın isteklerine benzetmektedir:

³¹ "Bize gökten okuyacağımız bir kitap indirmedikçe göğe çıktığına da inanacak değiliz..." el-İsra 17/93.

³² Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 8/148.

³³ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/493.

³⁴ Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 15/233.

³⁵ Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, çev. Salih Tuğ (İstanbul: İrfan Yay., 1993), 1/558.

“Kitap ehli, senden kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyorlar. (Buna şaşma!) Musa’dan, bundan daha büyüğünü istemişler ve: "Allah'ı bize açıkça göster" demişlerdi.”³⁶

İsrailoğulları gibi Mekke müşrikleri de elleriyle sayfalarını tutacakları, okuyacakları bir kitap istiyorlardı. Hz. Peygamber ise Kur’an’ı vahiy yoluyla aldığını söylüyordu. Onlara göre bu inanılacak bir şey değildi.

Allah Teâlâ onların bu isteklerine şöyle cevap vermektedir:

“Eğer sana kâğıtta yazılı bir kitap indirmiş olsak da onu elleriyle tutsalardı, yine de o kâfirler: "Muhakkak ki bu, apaçık bir sihirdir" derlerdi.”³⁷ Âyette, görme duyusu bazen hayal vb. şekiller ile aldanabildiğinden, aldanma ihtimalinden en uzak ve maddî delillerin en güçlüsü olan ele işaret edilmiştir.³⁸ Ancak müşrikler kendilerine elle tutulur, gözle görülür bir kitap gönderilmiş olsa da bu onların Kur’an hakkındaki fikirlerini değiştirmeyecekti. Esasen onların itirazları kitabın şekline değil, içeriğine idi. Zira Kur’an, onların bütün inançlarını temelden yıkıyor, yaşam biçimlerini tümünden değiştiriyordu. Dolayısıyla onların Kur’an’a muhalif olmalarının ardındaki gerçek, Kur’an’ın yazılı bir kitap olarak gönderilmemiş olması değil, kendi kibir ve inatlarıydı.³⁹

Esasen müşrikler bu ve benzeri istekleriyle sadece Hz. Peygamber’i zor durumda bırakmayı amaçlamışlardır. Kur’an, onların bu tür istekleri gerçekleştirilse ve kendilerine kâğıt üzerinde yazılmış

³⁶ en-Nisa 4/153.

³⁷ el-En’âm 6/7.

³⁸ Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 4/141.

³⁹ Muhammed Ali es-Sâbûnî, *Muhtasar-ı tefsîr-i İbn Kesîr* (Berut: Mektebetü'l-Asriyye, 2002), 1/457.

bir kitap indirilse yine de inanmayacaklarını belirtilerek gerçek niyetlerini yüzlerine vurmuş ve ileri sürdükleri iddiaları çürütmüştür.

3. “Hoşlanacağımız Âyetler Getirseysin” İddiası

Müşriklerin Hz. Peygamber’e düşmanlıklarının sebebi, insanlara tebliği ile emrolunduğu Kur’an-ı Kerim idi. Kur’an, vahyedilmesi ve muhtevası itibarıyla hem Hz. Peygamber, hem de tebliğ ettiği insanlar için ağır sorumluluklar içermekteydi.⁴⁰ Müşriklerin Kur’an’a muhalefet etmelerinin altında Hz. Peygamberin çağrısını tasdik etmenin beraberinde getireceği ahlakî ve manevî disipline uyma konusunda duydukları derin ve köklü endişeler yatmaktaydı.⁴¹ Onlar İslam’ı kabul ettiklerinde yalnız dini inançlarının değil, ferdî ve sosyal durumlarının da değişeceğini, bundan hayatlarının bütün alanlarının etkileneceğini çok iyi biliyorlardı.⁴²

Mekkeli putperestler⁴³ ile Yahudi ve Hıristiyanlardan bazıları, kitaplarında mevcut olan bilgileri içeren bazı âyetlere sevinirken, Hz. Peygamber’in sıfatlarını ve kitaplarında mevcut olduğu halde kendi elleriyle değiştirdikleri hükümleri ihtiva eden bazı âyetleri inkâr ediyorlardı.⁴⁴ Onlar Allah’ın yeri ve göğü yaratmasıyla ilgili âyetlere sevinmelerine rağmen ona şirk koşulmamasını ve bütün emirlerinin

⁴⁰ bk. el-Haşr 59/21.

⁴¹ Esed, *Kur’an Mesajı*, 2/646.

⁴² Toshihiko Izutsu, *Kur’an’da Allah ve İnsan*, çev. Süleyman Ateş (İstanbul: Yeni Ufuklar Neş., ts.), 21.

⁴³ Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-Şevkânî, *Fethu’l-kadîr el-câmi’ beyne fenneyi’r-rivâye ve’d-dirâye min ‘ilmi’t-tefsîr* (Beyrut: Daru’l-Ma’rife, 1997), 3/109.

⁴⁴ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 2/392; Ebü’l-Berekât en-Neseftî, *Medârikü’t-tenzîl ve hakâiku’t-te’vîl* (Beyrut: Daru’n-Nefâis, 1996), 2/362.

yerine getirilmesini emreden âyetlerden dolayı Kur'an'ı inkâr ediyorlardı.⁴⁵

Mekke müşrikleri bu nedenle Hz. Peygamber'den hoşlanacakları bir Kur'an getirmesini istiyorlardı. Zira Kur'an müşriklerden ortak koştıkları ilahlardan kurtularak yalnız bir olan Allah'a inanıp, sadece ona ibadet etmelerini istiyor,⁴⁶ ancak onlar "Allah'tan başka ilah yoktur." sözünü bir türlü hazmedemiyorlardı.⁴⁷

Müşrikler, inanç ve düşüncelerine aykırı olmayan, inançlarını destekleyen⁴⁸ geleneklerini horlamayan bir Kur'an talep etmekteydiler.⁴⁹ Onlar İslâmî bir hayat tarzının güçlenmesinden rahatsız oluyor, bu nedenle ondan yaşam tarzlarını eleştiren ve değiştiren âyetler değil, inançlarını destekleyen, putlarını⁵⁰ öven âyetler getirmesini istiyorlar, kendileri yoldan saptıkları gibi Hz. Peygamberi de kendi çizgilerine çekmeye çalışıyorlardı. Kur'an onların bu iddiasını şöyle ifade etmektedir:

⁴⁵ Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 7/160.

⁴⁶ eş-Şûrâ 42/13 bk. Şevkânî, *Fethu'l-kadîr*, 9/663; Sâbûnî, *Muhtasar-ı tefsîr-i İbn Kesîr*, 3/220.

⁴⁷ Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 13/39.

⁴⁸ el-enbiyâ 21/98-100.

⁴⁹ Derveze, *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*, 2/235.

⁵⁰ İslam öncesi dönemde Kâbe'nin içerisinde ve etrafında 360 kadar put vardı. En büyükleri Hübel idi. Araplar'ın taptığı putların en önde gelenleri Menât, Lât ve Uzzâ'dır. Ahmet Güç, "Put", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 34/365; Ömer Faruk Harman, "Hübel", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul, 1998), 18/444; Ebü'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. Sâib b. Bişr el-Kelbî, *Kitâbu'l-asnâm*, thk. Ahmed Zeki Bâşâ (Kahire: Daru'l-Kütübü'l-Mısriyye, 1924), 16, 17; Hüseyin Atay, *İslâm'dan Önce Arap Yarımadasında Putperestlik ve Yayılışı* (İlahiyat Fakültesi Dergisi: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ts.), 80-89.

“Onlara (istedikleri) bir âyet getirmediğin zaman (alay ederek) derler ki: “Onu (da) bir yerlerden derleyip toplaydın ya.” De ki: “Ben ancak Rabbimden bana vahyedilene uymaktayım.””⁵¹

Yüce Allah, “Onlar, sana vahyettiğimizden başkasını bize karşı uydurman için az kalsın seni şaşırtacaklardı. O zaman seni dost edinirlerdi.”⁵² buyurarak Hz. Peygamber’i ve onun şahsında Müslümanları, putperestlik gibi sapkın inanç sahibi gruplar karşısında kendi inançlarını ve değerlerini korumaya çağırmıştır.⁵³

Allah Teâlâ, Hz. Peygamber’e istedikleri âyetleri getirmediğinde müşriklerin kendisiyle alay edeceklerini bildirerek, onlara âyetleri değiştirmesinin mümkün olmadığını, kendisinin ancak Rabbinden vahyedilene uyduğunu söylemesini istemiştir. Ayrıca peygamberden böyle bir talepte bulunmanın büyük bir cahillik olduğunu vurgulamış, müşriklerin bu küstahça tavrına karşılık, mutlak güç ve yetkinin Allah’a ait olduğu, âyetlerini değiştirmek suretiyle O’na yalan isnat etmenin en büyük zulüm olduğunu bildirmiştir.⁵⁴

Müşrikler, bu teklifleri ile Hz. Peygamberi yanıltarak onu tuzağa çekmeye çalışmışlardır. Zira Hz. Peygamber onların isteklerini yerine getirmesi halinde yalancı durumuna düşecek ve müşriklerin onun peygamberliğini inkâr etmeleri için haklı bir neden ortaya çıkacak, değiştirilmiş ve orijinalliğini yitirmiş bir kitaba hiç inanmayacaklardı.⁵⁵

⁵¹ el-A’raf, 7/203.

⁵² el-İsrâ 17/73.

⁵³ Hayreddin Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006), 3/439.

⁵⁴ bk. el-A’raf 7/203; Yunus 10/15-17.

⁵⁵ Ay, *Kur’an’da Mekke Müşriklerinin Eleştiri ve İthamlarına Yönelik Cevaplar*, 187, 188.

Şüphesiz Kur'ân-ı Kerîm, müşriklerin yaptıkları yanlışları onaylamak, onları memnun etmek için gönderilmiş bir kitap değil, insanların din ve dünya hayatlarıyla ilgili doğru yolu göstermek, insanlara yön vererek, onları dünya ve ahiret saadetine götürmek için vahyedilmiş ilahî bir kitaptır.

4. “Kur’an Bir Defada Toptan İnseydi” İddiası

İnanmamak için türlü bahaneler üreten müşriklerin başka bir iddiası da Kur’an’ın topluca indirilmek yerine parça parça indirilmiş olmasıydı. Onların bu iddiaları Kur’an’da şöyle dile getirilerek cevaplanmıştır:

“İnkâr edenler, “Kur’an ona bir defada toptan indirilseydi ya!” dediler. Biz Kur’an’la senin kalbini pekiştirmek için onu böyle kısım kısım indirdik ve onu ağır ağır okuduk.”⁵⁶

Müşrikler, “O, iddia ettiği gibi peygamber ise Rabbi niçin ona işkence ediyor? Kur’an’ı ona bir defada indiremez mi? Tevrat’ın, İncil’in ve Zebur’un indirildiği gibi Kur’an’ın da bir defada inmesi gerekmez miydi?” diyorlardı.⁵⁷ Halbuki Hz. Muhammed, Hz. Musa ve Hz. İsa gibi okur yazar değildi. Kur’an-ı Kerim Hz. Muhammed’e onlardan farklı olarak bir seferde değil, iyice öğrenmesi ve ezberlemesi için, meydana gelen olaylar ve kendisine yöneltilen sorulara cevap olarak parça parça gönderilmişti.⁵⁸

Bazı müşrikler Kur’an’ın adım adım indirilmesini, Hz. Peygamber’in kişisel ihtiyaçlarına uydurmak için kendisinin tanzim

⁵⁶ el-Furkan 25/32.

⁵⁷ Neseî, *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*, 4/243; Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 5/54.

⁵⁸ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 3/212.

ettiğini iddia ediyorlardı.⁵⁹ Şüphesiz ki Kur'an'ın tamamının birden indirilmesi yerine âyet âyet indirilmesi, onun inkâr edilmesini gerektirecek bir neden değildir. Müşrikler bu iddialarıyla iyi niyetli insanların zihnini karıştırabileceklerinden kendilerine cevap verilmiştir.

Şüphesiz ki Kur'an'ın bu şekilde indirilmesi eleştiri konusu edilecek bir kusur değil, tam tersi içerisinde pek çok hikmetleri barındıran bir zarurettir. Allah Teâlâ, Kur'an'ın tamamını bir defada değil de yaklaşık 23 sene zarfında, âyet âyet, indirmekle Hz. Peygamber'in geçirdiği değişik şartlar içerisinde ilahî vahyi kalbi sağlamlaştıran bir kuvvet kaynağı kılmış,⁶⁰ böylece vahyi hem Hz. Peygamberin gönlüne iyice yerleştirmeyi hem de âyetleri müminlerin ruhlarına sindirerek öğüt almaları⁶¹ ve onlardan azamî ölçüde istifade edebilmelerini istemiştir.

Kur'an'ı peygamberinin kalbine iyice yerleştirmek, ezberlenmesine, anlaşılmasına ve hükümlerinin tam bir şekilde uygulanmasına yardımcı olmak, ümmî bir peygamber'in Kur'an'ı muhafazasına imkân vermek, mükellefleri meşakkate sokmamak, tedricilik prensibini gözetmek, acil ve özel durumlara çözümler getirerek âyetlerin tam olarak kavranmasını sağlamak Kur'an'ın parça parça indirilmesindeki hikmetlerin sadece bazılarıdır.⁶²

Esasen Kur'an'ın parça parça indirilmesi, bir benzerini yapma hususunda müşriklere vakit kazandırmakta, “biz de onun bir

⁵⁹ Esed, *Kur'an Mesajı*, 2/732.

⁶⁰ Ömer Rıza Doğrul, *Kur'an-ı Kerim'in Tercüme ve Tefsir-i Şerifi* (İstanbul: Ahmet Halit Kitapevi, 1947), 2/579.

⁶¹ el-Kasas 28/51.

⁶² Zühaylî, *Tefsîrül-Münîr*, 5/54.

benzerini yazabiliriz” iddialarını gerçekleştirmelerine fırsat vermekteydi. Ancak diğerlerinde olduğu gibi bu iddialarında da gerçekçi olmayan müşrikler buna rağmen bir tek âyet bile meydana getirememişlerdir.

5. “Kur’an’ın Hak Kitap Olmadığı” İddiası

Çeşitli bahanelerle Kur’an’ı dinlemeye ve anlamaya yanaşmayan Mekke müşrikleri bu sefer de Allah tarafından gönderilmiş gerçek bir kitap olmadığını iddia ederek, açıkça Kur’an’ı inkâr ediyorlardı.

Yüce Allah, “İçlerinden öylesi var ki ona (Kur’an’a) inanır; yine onlardan öylesi de var ki ona inanmaz. Rabbin bozguncuları daha iyi bilendir.”⁶³ buyurarak Kur’an karşısında müminlerin ve inkârcıların tavırlarını haber vermekte ve yıldızlar üzerine yemin ederek “O, elbette değerli bir Kur’an’dır.”⁶⁴ buyurmaktadır. Kur’an dilinin ve üslûbunun üstünlüğü, beyan gücü, belâgatı, mana enginliği, ifade inceliği, parlak delil getirişi ile mükemmel bir kitaptır.⁶⁵ Zira müşriklerin Kur’an’ı inkâr etmeleri aydınlığına herkesin şahitlik ettiği yıldızları inkâr etmek gibidir. Gözü olan herkes nasıl ki Allah’ın âyetlerini görerek onların varlıklarından şüphe etmiyorsa, Kur’an âyetleri de yıldızlar gibi gerçek olup, insanlara hidayet yolunu göstererek onları cehalet ve dalaletten kurtarmaktadır.

“Görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin ederim ki, o (Kur’an), hiç şüphesiz çok şerefli bir elçinin sözüdür.”⁶⁶ âyetiyle Allah Teâlâ Kur’ân’ın

⁶³ Yunus 10/40.

⁶⁴ el-Vakıa, 56/75-77.

⁶⁵ Derveze, *Kur’an’a Göre Hz. Muhammed’in Hayatı*, 1/234.

⁶⁶ Hakka 69/38-40.

ilahî kitap olmadığı yolundaki bütün iddiaları yalanlamış, en kuvvetli bir şekilde yemin ederek onun değerli bir elçinin sözü olduğunu vurgulamıştır.

Kur'an'da Ehl-i kitab'a ve müşriklere din hakkında zorlandıkları her şeyi açıklayan, parlak, hakikat, haktan sapmayan, muhkem ve dosdoğru hükümler vardır.⁶⁷ Ancak Ehl-i kitab ve putperest müşrikler dünyevî menfaatlerinin kaybolacağı kaygısıyla yüce kitaba ve onu getiren peygambere düşman kesilmişlerdir.

Müşrikler, tevatür yoluyla önceki peygamberlere de kitapların geldiğini bilmelerine rağmen, Kur'an'ın Hz. Peygamber'e gelişinin aykırı bir durum olduğunu iddia ediyorlardı. Yüce Allah, *"Onlar bu sözü (Kur'an'ı) hiç düşünmediler mi? Yoksa kendilerine, önceki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi?"*⁶⁸ buyurarak diğer peygamberlere nasıl kutsal kitaplar gelmişse Hz. Peygamber'e de Kur'an'ın gönderildiğini haber vermektedir.

Allah Teâlâ müşriklere hitaben *"Şimdi siz gaflet içinde eğlenerek bu söze mi (Kur'an'a mı) şaşıyorsunuz, gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz?..."*⁶⁹ ifadesiyle Kur'an'ın Allah tarafından gönderilmiş bir kitap olmasının asla şaşılacak ve alaya alınacak bir konu olmadığını, onların bu tavırlarının ancak Hak'tan yüz çevirmiş kibirli kimselerin tavrı olduğunu ifade etmektedir.⁷⁰

Yahudiler Mekke'ye ticarî seyahat yaptıkları gibi Araplar da Yahudilerin yaşadığı bölgelere gidiyorlardı. Böylece Araplar Tevrat hakkında bilgi sahibi oldukları gibi, Yahudiler de Kur'an hükümlerinin

⁶⁷ Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 15/585.

⁶⁸ Mü'minun 23/68.

⁶⁹ en-Necm 53/59-62.

⁷⁰ Ay, *Kur'an'da Mekke Müşriklerinin Eleştiri ve İthamlarına Yönelik Cevaplar*, 164.

özü itibariyle Tevrat'la uyuştüğunu biliyorlardı. Bu nedenle Kur'an onların bu bilgisini Hz. Muhammed'in hak peygamber olduğunu kanıtlayan bir delil olarak göstermiştir.⁷¹

Müşrikler, Ukbe b. Ebî Muayt ile Nadr'ı, Medineli Yahudi âlimlerine göndererek Hz. Peygamber hakkında bilgi istemişler, Medine'de yapılan görüşmede Yahudi âlimler, kendisine Ashâb-ı Kehf, Zülkarneyn ve ruh hakkında sorular sormalarını, cevap verebilirse gerçek bir peygamber olduğunu, veremezse kendilerinin haklı olduğunu söylemişlerdir. Müşriklerin ilk iki sorusuna cevap olarak Kehf sûresi, ruh ile ilgili olarak da İsrâ Suresinin 85. âyeti indirilmiş,⁷² böylece Hz. Muhammed'in gerçek bir peygamber, Kur'an'ın da hak bir kitap olduğu ortaya konmuştur.

Yüce Allah, Kur'an'ın kendinden öncekileri doğrulayıcı olarak⁷³ katından indirilmiş⁷⁴ ilahî bir kitap olduğunu bildirmiş, bununla birlikte insanların birçoğunun bu kitaba inanmayacaklarını haber vermiş,⁷⁵ müşriklerin tavırlarından dolayı üzülen Rasûlüne onların Kur'an'ı reddetmelerinin sebebinin kendisi olmadığını belirterek teselli etmiştir.

6. “Kur'an'ı Şeytanların İndirdiği” İddiası

Mekke müşriklerinin Kur'an hakkındaki diğer bir iddiaları da onun Hz. Peygamber'e şeytanlar tarafından indirildiği idi. Araplar cin

⁷¹ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 2/46.

⁷² İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü's-Siyer ve'l-Meğâzi)*, 201, 202; İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, 300, 302.

⁷³ Bakara 2/9; Âl-i İmrân 3/3, 39, 50; Nisâ 4/47; Mâide 5/48; Yunus 10/37.

⁷⁴ Hûd 11/14; Yâsîn 36/5; Tâ-Hâ 20/4; Fussilet 41/42.

⁷⁵ Ra'd 13/1.

şeytanlarının sihirbazlar, kâhinler ve şairlerle ilişki kurduklarına, onların göklere çıkıp oradan bazı şeylere kulak misafiri olduklarına inanıyorlardı.⁷⁶ Bu nedenle onlara göre Rasûlullah'ın getirdiği Kur'an ilahî bir kitap değil, olsa olsa bir şeytan sözü olabilirdi.

Aşağıdaki âyetlerde bu iddiaya cevap verilerek müşriklerin ortaya attıkları deliller çürütülmüş; Kur'an'ın, şeytanların sözü olmadığı gibi, onların böyle bir şey yapma imkânlarının da bulunmadığı bildirilerek bu iftiraldan dolayı üzülen Hz. Peygamber teselli edilmiştir:

“O Kur'an'ı şeytanlar indirmemiştir. Zaten bu onların harcı değildir, buna güçleri de yetmez. Çünkü onlar işitmekten uzaklaştırılmışlardır.”⁷⁷

İbn Kesîr'e (ö. 774/1373) göre, vahiy gerçeği şeytanların arzu ve istekleriyle bağdaşmadığı için şeytanların Kur'an'ı indirmeleri imkânsızdır. Zira şeytanların seciyesinde fesat çıkarmak ve insanları saptırmak, Kur'an'da ise iyiliği emretme kötülükten sakındırma vardır. Ayrıca şeytanlar isteseler bile Kur'an'ı taşımaya muktedir olamazlar ve ona ulaşamazlar. Çünkü Kur'an'ın Hz. Peygamber'e indirildiği müddet içerisinde bütün gökyüzü çok güçlü bekçi melekler ve yakıcı yıldızlarla donatılmıştır.⁷⁸ Dolayısıyla şeytanlar Kur'an'dan tek bir harf bile dinleme imkânı bulamamışlardır.

Vâkıa sûresinde, Allah Teâlâ Kur'an'ın ilâhî bir kitap olduğunu yıldızlar üzerine yemin ederek⁷⁹ teyit etmekte, kâinattaki gezegenler sistemini yaratan ile Kur'an'ı nazil edenin Allah olduğuna dikkat

⁷⁶ Derveze, *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*, 2/182.

⁷⁷ eş-Şuarâ 26/210-212.

⁷⁸ Sâbûnî, *Muhtasar-ı tefsîr-i İbn Kesîr*, 2/529; Nesefî, *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vil*, 3/290.

⁷⁹ Vâkıa 56/75-77.

çekmektedir.⁸⁰ Gökyüzündeki yıldızların varlığı ne kadar gerçek ise Kur'an'ın Allah kelamı olduğu da o kadar gerçektir. Bunun için Allah Teâlâ onu “hayırlı, değerli, yüce, mertebesi yüksek” anlamlarına gelen “kerîm” sıfatıyla nitelenmektedir.⁸¹

Kur'an-ı Kerim Allah tarafından gönderilmiş ve O'nun tarafından korunmuş bir kitaptır,⁸² onun için “korunmuş, muhafaza edilmiş” anlamına gelen “meknûn” sıfatıyla nitelenmiştir.⁸³ O kitap her türlü kirlilikten arınmış olan mukarrebûn melekleri dışındaki bütün varlıklara karşı korunmuştur.⁸⁴ Dolayısıyla Allah katında mahfuz olan Kur'an'a hiç kimse yaklaşamaz ve onu değiştiremez.⁸⁵

Allah Teâlâ, Kur'an'ı şeytanların indirmesi ya da ona müdahalede bulunmalarının mümkün olmadığını bildirirken, şeytanların ancak günahkâr, yalancı kimplere musallat olacağını haber vermektedir.⁸⁶

Müfessirlere göre şeytanlar, Şikk b. Rehm, Satıyh b. Rabîa, Müseylime ve Tuleyha gibi peygamberlik iddia eden kâhinler ve insanları şeytana itaat etmeye davet eden fâsık, fâcir ve yalancı kimselerin üzerine inmektedir.⁸⁷ Bunlar, gaybı bilir görünerek insanlara geleceklerini söyleyen büyücüler, müneccimler, falcılar ve sihirbazlar ya da cinler ve ruhlar üzerinde kontrolleri olduğu ve

⁸⁰ Ebü'l-A'lâ Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an*, çev. Muhammed Han Kayanî vd. (İstanbul: İnsan Yay., 1991), 6/107.

⁸¹ Hayreddin Karaman vd., *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 2/167; İbn-i Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, ed. Abdullah Ali el-Kebîr vd. (Kahire: Dâru'l-Meârif, 1119), “krm”, 5/3861.

⁸² Hicr 15/9; Vâkıa 56/78-80.

⁸³ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 7/411.

⁸⁴ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/351.

⁸⁵ Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an*, 6/108.

⁸⁶ bk. eş-Şuarâ 26/221-223.

⁸⁷ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 3/259; Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 10/223.

onlarla insanların kaderlerine hükmettikleri iddiasında bulunan kimselerdir.⁸⁸ Bunlar, çok yalan söyleyen, iftira atan, günah işlemekten çekinmeyen şeytanların kardeşleridir.⁸⁹

Yüce Allah, âyetlerde Kur'an'ın şeytan sözü olmadığını açık bir şekilde ortaya koyduktan sonra, böyle bir kitabı bırakarak kendilerini doğru yola eriştirecek başka bir yol aramanın faydasız olduğunu bildirmiş⁹⁰ ve onları Kur'an'ın gerçeklerini kabul etmeye çağırmıştır.

7. “Kur'an'ı Hz. Muhammed Uydurdu” İddiası

Hız. Muhammed'in peygamberliğini reddeden müşrikler, Kur'an'ın da vahiy ürünü değil, kendisinin uydurduğu düzmece bir kitap olduğunu iddia ediyorlardı. Bir yandan Kur'an'ı şeytanların indirdiğini iddia ederken bir yandan da onu Hz. Muhammed'in uydurduğunu söylüyorlardı. Müşriklerin bu iddiaları birçok sûrede dile getirilmiş⁹¹ ve kendilerinden iddialarını ispat etmeleri istenmiştir:

“Yoksa onu (Muhammed kendisi) uydurdu mu diyorlar? De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi siz de onun benzeri bir sûre getirin ve Allah'tan başka, çağırabileceğiniz kim varsa onları da yardıma çağırın.”⁹²

⁸⁸ Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an*, 4/79.

⁸⁹ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 3/259.

⁹⁰ bk. et-Tekvir 81/25, 26.

⁹¹ Müşriklerin bu iddiası nüzul sırasına göre sıralanan şu ayetlerde dile getirilmiştir: el-İsrâ 17/73; el-Furkan 25/4; Yûnus 10/38; Hud 11/13, 18, 35; Yusuf 12/111; Sebe 34/8; eş-Şura 42/24; el-Ahkaf 46/8; en-Nahl 101, 105; el-Enbiyâ 21/5; el-Hac 21/5; es-Secde 32/3; et-Tur 52/33; el-Bakara 2/23.

⁹² Hud 11/13.

Âyetlerdeki tekrarlardan da anlaşıldığı üzere bu iddiayı her vesileyle dillendiren Mekkeli müşrikler, bu ve benzeri sözlerle insanların zihinlerini karıştırarak onları İslam'a girmekten alıkoymaya çalışıyorlardı.

Müşriklerin bu iddiasına ilk olarak Necm sûresinde cevap verilmiştir. *“Kaydığı zaman yıldız andolsun ki, arkadaşınız sapmadı ve batıla kaymadı. O, kendi hevâ ve hevesi ile konuşmaz. (Size okuduğu) Kur’an ancak kendisine bildirilen bir vahiydir.”*⁹³

Bu ve daha sonraki dönemlerde nâzil olmuş olan âyetlerde Hz. Peygamber ve Kur’an hakkındaki asılsız isnatlar kesin bir dille reddedilmiş; onun yoldan sapmış bir insan olmadığı, kişisel ihtiraslarıyla hareket etmediği, ancak vahyin ve aklın gereklerini yerine getirdiği bildirilmiştir.⁹⁴ Âyette “arkadaşınız” ifadesiyle de kırk yıldır beraber yaşadıkları,⁹⁵ kendisiyle ailevî sosyal ve ticarî ilişkiler kurdukları, hiçbir zaman yalan söylemediğine ve her yönüyle dürüstlüğüne şahitlik ettikleri bilinen Hz. Muhammed’in peygamber olarak tebliğ ettiklerinin de kesinlikle doğru olduğu, bildirdiklerinin kişisel arzularına göre söylenmiş sözler değil, Allah’ın âyetleri olduğu vurgulanmıştır. Kendilerinin de yakinen bildikleri gibi Hz. Peygamber peygamberliğinden önce ne bir eğitim ve öğretim almış, ne de böyle eşsiz bir kitabı yazdıracak bir çevreyle birlikte bulunmuştur.⁹⁶

Müşriklerin bir ömürlük gözlemlerine rağmen Hz. Peygamber’e bu tür ithamlarda bulunmaları tutarsızdır. Ümmî, eğitimsiz bir kimsenin Kur’an gibi dil ve üslubu kusursuz olan bir kitabı telif etmesi

⁹³ en-Necm 53/1-4.

⁹⁴ Hayreddin Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 5/104.

⁹⁵ bk. Yunus 10/16.

⁹⁶ Mevdûdî, *Tefhimu’l-Kur’an*, 2/318.

mümkün değildir. Âyetlerde Kur'an'ın Allah katından indirilmiş olan bir kitap olduğunu bildirdikten sonra, kendilerine uzun süredir bir uyarıcı gelmemiş olan Mekkelilerin hiçbir delile dayanmadan Hz. Peygamber'i uydurmacılıkla itham etmelerindeki çelişki dile getirilmiştir.⁹⁷

Allah Teâlâ, Mekkelilerin çok iyi bildikleri bir gerçeği hatırlatarak “*Sen şu Kur'an'dan önce hiçbir kitap okumuyor ve onu sağ eline yazmıyordun. (Okuyup yazsaydın) o takdirde batıl peşinde koşanlar, şüpheye düşerlerdi.*”⁹⁸ buyurmuş, Kur'an'ın Hz. Peygamber tarafından uydurulmadığını çok iyi bilmelerine rağmen, müşriklerin iddialarında ısrar etmeleri üzerine iddialarını ispat etmeye çağırarak onun benzeri bir kitap getirmelerini istemiş,⁹⁹ onlar değil Kur'an'ın benzeri bir kitap, bir sûre, hatta bir söz dahi söyleyememişlerdir.¹⁰⁰

Şüphesiz ki Kur'an müşriklerin iddia ettikleri gibi insanlar tarafından uydurulabilecek bir kitap değildir.¹⁰¹ O, insanları hidayete iletmek üzere gönderilmiş ilahî bir kitaptır. Sadece insanlar değil, cinler de insanlarla işbirliği yaparak Kur'an'ın benzerini yapmak için toplansalar ve bunu başarmak için bütün güçlerini harcasalar asla bir benzerini getirmeye güç yetiremeyeceklerdir.¹⁰²

Müşrikler her zaman olduğu gibi, bu iddialarını da ispat edememişler, sadece iftira atmaktan öte gidememişlerdir. Böylece Kur'an'ın Allah tarafından gönderildiği, indirilmesinde de hiçbir kimsenin katkısı bulunmadığı ispat edilmiş, âyette “*Eğer size cevap*

⁹⁷ bk. Secde 32/2; Sebe' 34/43, 44; Fussilet 41/42.

⁹⁸ el-Ankebût 29/48.

⁹⁹ bk. el-Kasas 28/49.

¹⁰⁰ bk. Hûd 11/13; el-Bakara 2/23.et-Tûr 52/33, 34.

¹⁰¹ bk. Yusuf 12/111.

¹⁰² bk. el-İsrâ 17/88.

veremedilerse, bilin ki o ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir ve ondan başka hiçbir ilah yoktur. Artık müslüman oluyor musunuz?"¹⁰³ buyrulduğu üzere müşrikler için bu gerçeği kabul ederek Hakk'a teslim olmaktan başka bir yol kalmamıştır. Şayet Hz. Peygamber, vahiy almadan Allah'a isnat ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı, Allah Teâlâ, onun şah damarının kesilmesi suretiyle şiddetli bir şekilde cezalandırılacak ve hiç kimsenin onu bu cezadan kurtaramayacak olduğunu haber vermektedir.¹⁰⁴

Esasen müşrikler Kur'an gibi her yönüyle eşsiz ve mükemmel bir kitabın kimse tarafından uydurulamayacağını iyi biliyorlardı. Temas halinde oldukları Ehl-i kitap'tan Abdullah İbn-i Selam gibi kimseler de buna şahitlik ettikleri halde¹⁰⁵ servet ve saltanatlarına güvenip büyüklük taslayarak¹⁰⁶ gerçekleri kabule yanaşmıyorlar, iddialarıyla Hz. Peygamber'e iftira atıyorlardı. Yüce Allah bu şekilde Hz. Peygamber'i itham edenlerin kendilerinin müfteri olduğunu ve bu çirkin fiillerinden dolayı kalplerinin mühürlendiğini bildirmiş¹⁰⁷ ve Kur'an'ın onlar için bir pişmanlık sebebi olacağını haber vermiştir.¹⁰⁸

Allah Teâlâ müşriklerin bu iddialarını birçok ayette dile getirdikten sonra son olarak "Yoksa "Onu Muhammed uydurdu" mu diyorlar? Hayır o, kendilerine senden önce hiçbir uyarıcı gelmemiş olan bir kavmi uyarman için, doğru yolu bulsunlar diye Rabbin tarafından indirilmiş gerçektir."¹⁰⁹ buyurarak onların asılsız iddialarına son noktayı koymuş,

¹⁰³ Hûd 11/14.

¹⁰⁴ bk. el-Hakka 69/44-46; el-Ahkâf 46/8.

¹⁰⁵ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/226.

¹⁰⁶ bk. Ahkaf 46/10.

¹⁰⁷ bk. Şura 42/24.

¹⁰⁸ el-Hakka 69/49, 50.

¹⁰⁹ es-Secde 32/3.

gerçek müfterinin Hz. Peygamber değil, müşriklerin kendileri olduğunu haber vererek onları doğru yola çağırılmış, böylece Hz. Peygamber'i teselli ederek onların sözlerine aldırış etmemesini istemiştir.

8. “Kur’an İyi Bir Şey Olsaydı Önce Kendileri Kabul Etmeleri Gerekirdi” İddiası

İslam'ın ilk dönemlerinde Müslüman olanlar arasında Mekke'nin seçkinlerinin de yer almasına rağmen, Müslümanların çoğunluğunu ezilen, hakları çiğnenen, güçsüz ve fakir insanlar oluşturmaktaydı. Mal ve servetlerine güvenerek kendilerini her konuda önde gören müstebkir Mekke müşrikleri, dünyalık olarak kendilerinden aşağı konumdaki Habbab, Süheyb, Bilâl ve Ammar gibi fakirlerin Kur'an'ı dinleyerek Müslüman olmalarını hazmedemiyorlar,¹¹⁰ kabul etmedikleri her şeye uydurma diyerek Kur'an'ı dinlemek isteyenlere de engel olmaya çalışıyorlardı.

“İnkâr edenler, inananlar için, “Eğer o Kur’an iyi bir şey olsaydı, onlar onu kabulde, bizi geçemezlerdi” dediler. Onunla doğru yolu bulamadıkları için; “Bu eski bir uydurmadır” diyecekler.”¹¹¹

Ayette işaret edildiği gibi, Beni Amr, Katafan, Temim, Esed, Hanzale ve Eşca kabileleri, Müslüman olan Gıfar, Eslam, Cüheyne, Müzeyne ve Huzaa kabileleri için “Şayet Muhammed'in getirdiği hayır olsaydı deve çobanları bizi geçemezdi. Çünkü biz onlardan daha

¹¹⁰ Vâhidî, *Esbâbü nüzûli'l-Kur'ân*, 372.

¹¹¹ Ahkaf 46/11.

şerefliyiz.” diyorlardı.¹¹² Ömer b. Hattab’ın kendisinden önce Müslüman olan Zinnire adında bir cariyesi vardı. Ömer onu yoruluncaya kadar dövüyordu. Kureyşli inkârcılar, “Bu işte bir hayır olsaydı Zinnire hayırda bizi geçemezdi.” diyorlardı.¹¹³

Yüce Allah Kur’an’da “Böylece insanların bazısını bazısı ile denedik ki, “Allah aramızdan şu adamları mı iman nimetine layık gördü?” desinler. Allah şükreden kullarını daha iyi bilen değil mi?”¹¹⁴ buyurmak suretiyle müşriklerin yanılıklarına dikkat çekmektedir.

Müşriklerden bazıları Kur’an’ı dinliyorlar, ancak hikmetli manaları, emir ve nehiyleri anladıklarında kibirlenerek nefretle oradan dağılıyorlardı. Kur’an, hiçbir delile dayanmaksızın Allah’ın âyetleri hakkında tartışanların, kibirlenerek büyüklük taslayanların asla amaçlarına ulaşamayacakları ve bir şey elde edemeyeceklerini bildirmiştir.¹¹⁵

Böylece servet ve saltanatlarına güvenerek inkârda ısrar eden Arap müşriklerinin, Allah’tan gelecek her iyi ve güzel şeyin öncelikle kendilerine gelmesi gerektiği konusundaki iddialarının yanlış olduğu, insanların Allah katındaki değerlerinin dünyevî üstünlüklere bağlı olmadığı bildirilmiş ve müşriklerin kendilerinin kabul etmediği her şeyin yanlış olduğunu iddia etmelerindeki mantıkî tutarsızlık ortaya konmuştur.

¹¹² Nâsîrüddîn Ebû Sa’îd Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beydâvî, *Envâru’t-tenzîl ve esrâru’t-te’vîl* (İstanbul: Dâru’t-Tabaatu’l-Âmira, 1303), 2/428; Zühaylî, *Tefsîrü’l-Münîr*, 13/271.

¹¹³ Zühaylî, *Tefsîrü’l-Münîr*, 13/271.

¹¹⁴ el-En’am 6/53.

¹¹⁵ el-Mü’min 40/56.

9. “Kalplerinin Kur’an’a Karşı Kapalı Olduğu” İddiası

Kur’an hakkında çok çeşitli iddialarda bulunan Mekke müşrikleri bu sefer de kalplerinin Kur’an’a kapalı olduğunu iddia ederek içlerindeki asıl gerçeği ortaya çıkarmışlar ve ne kadar mükemmel bir kitap olursa olsun Kur’an’ı dinlemeye ve anlamaya hiç niyetlerinin olmadığını itiraf etmişlerdir.¹¹⁶ Onların bu iddiaları âyette şöyle dile getirilmiştir:

*“Dediler ki, “Bizi çağırdığın şeye karşı kalplerimiz örtüler içerisindedir. Kulaklarımızda bir ağırlık, seninle bizim aramızda da bir perde vardır. O halde sen (istediğini) yap, şüphesiz biz de yapacağız.”*¹¹⁷

Âyette açıkça ifade edildiği üzere müşrikler Kur’an’a karşı kalplerinde bir sevgi bulunmadığı için onu kabul etmediklerini ve Hz. Peygamber’i engellemek için ellerinden geleni yapacaklarını, onun da kendileri için ne yapabilecekse yapmasını istiyorlardı.¹¹⁸ Aslında onlar Kur’an’ın i’cazı karşısındaki acizyetlerini itiraf ediyorlar, ne kadar mükemmel olursa olsun, Kur’an’a karşı kulaklarının tıkalı, kalplerinin ve akıllarının kapalı olduğunu, bu nedenle onu hiçbir zaman kabul etmeyeceklerini itiraf ediyorlardı.

Esasen kitlelerin muhakemeye muktedir olmayışları, kendilerini tenkit fikrinden yani doğruyu yanlıştan ayırabilme ve tam hüküm verme kabiliyetinden mahrum etmekteydi.¹¹⁹

Şüphesiz ki Kur’an, ilâhî rahmetin insanlar üzerine tecelli etmesidir. Ancak bu rahmetten gerektiği gibi yararlanabilmek için,

¹¹⁶ bk. İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü’s-Siyer ve’l-Meğâzi)*, 152.

¹¹⁷ Fussilet 41/5.

¹¹⁸ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/141.

¹¹⁹ bk. Gustave Le Bon, *Kitleler Psikolojisi* (İstanbul: Yağmur Yay., 1979), 77.

öncelikle onu gönülden istemek, ona samimiyetle kulak vermek ve mesajını anlamaya çalışmak gerekir. Zira bu, imanın vazgeçilmez şartıdır. İşte Mekke müşrikleri bu temel esasa uymayarak, akıl ve iradeleriyle tercihlerini haktan yana değil, inatla batıldan yana yapmışlardır.¹²⁰

Müşriklerin Kur'an karşısındaki bu tavırları İsrailoğulları'nın Tevrat karşısındaki tutumlarına benzemektedir. Zira Hz. Musa'nın davetine karşılık olarak İsrailoğulları "Kalplerimiz kılıflıdır"¹²¹ diyerek sözlerinden bir şey anlamadıklarını söyledikleri gibi inkârcılığın kendilerinde bir karakter haline geldiği Mekke müşrikleri de Hz. Muhammed'in davetine karşı kulak tıkamışlardır.

Medine döneminde İslam'a karşı teveccühlerin hızla artması göstermektedir ki nefsini inatlaşma ve peşin hükümlerden koruyup akıl ve irade ile Kur'an'a yönelen bütün insanlar ön yargısız olarak ona kulak verdiklerinde ilahî mesajları tereddütsüz kabul ederek imanla şereflenmişlerdir.

10. "Kur'an Arapça Olmasaydı" İddiası.

Müşrikler önceki kutsal kitaplardan farklı olarak Kur'an'ın Arapça gönderilmiş olmasını da eleştiri konusu yapıyorlar, Kur'an'ın Arapça olarak indirilmesinin kurala ters düştüğünü iddia ederek akıllarınca bunu Kur'ân'ın aleyhinde bir malzeme olarak kullanıyorlardı. Allah Teâlâ onların bu iddialarına şöyle cevap vermektedir:

¹²⁰ Ay, Kur'an'da Mekke Müşriklerinin Eleştiri ve İthamlarına Yönelik Cevaplar, 161, 162.

¹²¹ el-Bakara 2/88.

“Biz her peygamberi, ancak kendi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (Allah’ın emirlerini) iyice açıklaşın...”¹²²

Kur’an’ın Arapça olarak indirilmesinin temel sebebi; ilk muhataplarının Araplar olması ve son peygamberin onlar arasından seçilmiş olmasıdır. Bunun tabîî bir sonucu olarak önce onlar ıslah ve irşad edilecek, sonra da onların aracılık ve örneğiğinde diğer kavimler İslâm’a gireceklerdi.¹²³ Öteden beri her peygamber emrolunduğu şeyleri kavmine anlatması için, içinde yaşadığı toplumun dili ile gönderilmiştir. Şüphesiz ki ilahî kitabın, peygamberin diliyle gönderilmesinden tabîî bir şey olamazdı. Zira Hz. Peygamber içinde yaşadığı topluma, onların diliyle, Arapça olarak hitap ediyordu. Esasen küfür ve inkâr içerisinde bocalayan müşrikler Kur’an hangi dilde gönderilirse gönderilsin, itiraz ederek kabule yanaşmayacaklardı. Çünkü onların kulakları gerçekleri kabule kapalıydı. Yüce Allah bu gerçeği şu âyetle ifade etmektedir:

“Eğer biz onu başka dilde bir Kur’an yapsaydık onlar mutlaka, “Onun âyetleri genişçe açıklanmalı değil miydi? Başka dilde bir kitap ve Arap bir peygamber öyle mi?” derlerdi. De ki, o, inananlar için bir hidayet ve şifâdır. İnanmayanların kulaklarında bir ağırlık vardır ve Kur’an onlara kapalı ve anlaşılmaz gelir. (Sanki) onlara uzak bir yerden sesleniliyor.”¹²⁴

Taberî’ye (öl. 310/923) göre bu âyet Kureyş’in “Keşke Kur’an’ın bir kısmı, Arapça bir kısmı da başka dillerde indirilseydi.” demeleri üzerine indirilmiştir.¹²⁵ Şüphesiz Kur’ân-ı Kerîm, mânalarının

¹²² İbrahim 14/4.

¹²³ Hayreddin Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 3/203.

¹²⁴ Fussilet 41/44.

¹²⁵ Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Câmiu’l-beyân an te’vîli âyi’l-Kur’ân*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî (Kahire: Dâru’l-Hicr, 2001), 20/448; Zühaylî, *Tefsîrû’l-Münîr*, 12/510.

anlaşılması ve hükümlerinin yerine getirilmesi için indirilmiş bir kitaptır. Kur'an'ın ilk muhatapları Arap toplumu olduğuna göre onun Arapça olarak indirilmesinden doğal bir şey yoktur. Kur'an başka bir dilde indirilseydi belki o zaman onlara itiraz hakkı doğacak, yabancı bir dilde indirilen kitabı anlayamadıkları için inkâr edeceklerdi. Oysa Kur'an Arapça olarak nazil olmuş ve ihtiyaçlara cevap vermek üzere parça parça indirilmiştir. Böylece Araplar'ın kolayca anladıkları, ihtiyaçlarını karşıladıkları evrensel mesajlar onlar aracılığı ile insanlığa ulaşmıştır. Ayrıca Kur'an'ın Arap dili ile indirilmiş olması onun sadece Araplar'a indirilmiş olduğu anlamına gelmez. Çünkü Hz. Muhammed (s.a.v.) bütün insanlığın peygamberi, Kur'an da bütün insanlığa hitap eden evrensel bir mesajdır.¹²⁶

Şüphesiz ki Kur'an'ın Arabistan'da ve Arapça olarak indirilmesinin coğrafi, sosyolojik, psikolojik ve dil ile ilgili sebepleri bulunmaktadır. Arap yarımadası, coğrafi konum itibarıyla Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı, dünya ticaret yollarının kesişim noktasında yer almaktadır. Siyasî güçlerin aksiyon ve reaksiyonlarının toplandığı bir merkezde bulunan Araplar, bu kıtalarda yaşayan insanları ve bunların yaşantılarını tanımaktadır ve yüzyıllar boyunca kendilerine ait özelliklerini muhafaza etmişler ve dillerinin safiyetini korumuşlardır.¹²⁷

Arapça, harflerindeki güzellik ve sağlamlık, kelimelerindeki ahenk, anlamlarındaki zenginlik, iştikaklarındaki çeşitlilik ve daha pek çok özellikleri ile diller içinde en güçlü ve sağlam bir beyan aracı olarak dikkat çekmektedir. Kur'an, bu dilin en güzel, en açık ve en seçkin lehçeleri üzere nazil olmuştur. Ayrıca Kur'an'ın nazmı,

¹²⁶ bk. Âl-i İmrân 3/138; el-A'râf 7/158; Sebe' 34/28; er-Ra'd 13/37.

¹²⁷ Hayreddin Karaman vd., *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 3/203.

Arapçaya o kadar yüksek bir insicam, salabet, halavet ve güzel bir ifade üslubu kazandırmış ki, onun Allah kelâmı olmasından kaynaklanan bu hususiyetleri şair ve edebiyatçıları bir benzerini getirmekten aciz bırakmıştır.¹²⁸

Görülüyor ki, müşrikler Kur'an'ı okuyup anlamalarına, eşsiz fesahat ve belâgatını kabul etmelerine rağmen, sırf inatlarından dolayı onu inkâr ederek kabul etmemek için bahaneler uydurmuşlardır.¹²⁹ Yüce Allah, müşriklerin ileri sürdükleri fikirlerin hiçbir tutarlı tarafı bulunmadığını dile getirirken, “*Böylece biz onu (Kur'an'ı) Arapça bir hüküm olarak indirdik. Sana gelen bu ilimden sonra eğer sen onların hevâ ve heveslerine uyarsan, Allah tarafından senin için ne bir dost vardır, ne de bir koruyucu.*”¹³⁰ buyurarak Hz. Peygamber'i onların bu iddialarından etkilenmemesi hususunda açık bir şekilde uyarmaktadır.

Ayrıca Allah Teâlâ, Kur'an'ın ilahî bir kitap olduğu konusunda Tevrat'ı şahit göstererek Araplar'ın yakınlarında olan ve temas halinde buldukları Yahudilerin buna tanıklık edeceklerini bildirmiş, Tevrat'ın Hz. Musa'ya gönderilmiş ilahî bir kitap olduğu gibi, Kur'an'ın da aynı şekilde insanları uyarmak üzere Hz. Muhammed'e Arapça olarak gönderilmiş, ilahî bir kitap olduğunu haber vermiştir.¹³¹

11. “İki Şehrin Büyüklerinden Birine İnseydi” İddiası

Peygamberliğin Hz. Muhammed'e indirilmesini hazmedemeyen müşrikler Kur'an'ın kendilerine değil de malı ve serveti olmayan,

¹²⁸ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 5/29, 30.

¹²⁹ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 3/254.

¹³⁰ er-Ra'd 13/37.

¹³¹ bk. el-Ahkaf 46/12.

himayeye muhtaç birisine indirilmesini de yanlış buluyorlardı. Onlara göre, Kur'an gerçekten ilahî bir vahiy olsaydı ne bir servet ne de statü sahibi olmayan Muhammed (as)'a değil, yüksek itibarlı bir şahsa inmeliydi.¹³² Zira onlar için değerli olan; soy sop, zenginlik, iktidar, sosyal statü gibi maddî ve dünyalık şeylerdi. Bunun için "Bu Kur'an iki şehrin birinden bir büyük adama indirilseydi ya!"¹³³ diyorlardı. Müşriklere göre Kur'an, Mekkeliler'den Ebû Cehil'in amcası Velid b. Muğire,¹³⁴ Atebe b. Rebia; Taiflilerden Habib b. Amr es-Sekafî, Ebû Mes'ud es-Sakafî¹³⁵ gibi ileri gelen kimselere gelmeliydi.

Müşrikler, Kur'an'ın güzelliğini hissediyorlar, ancak onu bir türlü Peygamber'e yakıştıramıyorlardı. Onlar büyüklüğün dünya malı ve makamı ile olduğunu sanıyorlar, dünyaca zengin gördükleri kimseleri Peygamber'den büyük saydıkları için Kur'an'ı da onlara layık görüyorlardı.¹³⁶ Peygamberlik görevini kime vereceğini herkesten iyi bilen Yüce Allah, müşriklerin bu eleştirisine şöyle cevap vermiştir:

"O zikir (Kur'an) içimizden ona mı indirildi?" Hayır, onlar benim zikrimden şüphe içindedirler. Hayır, henüz azabımı tatmadılar."¹³⁷ Şüphesiz ki Kur'an müşriklerin gözlerinde büyük olan insanlara değil, Allah katında en seçkin, hem kalp hem de bedence temiz, soy itibariyle en şerefli olan kimseye indirilecekti.¹³⁸

¹³² Esed, *Kur'an Mesajı*, 2/732.

¹³³ ez-Zuhruf 43/31. Bu iddiamın sahibi Velid b. Muğire idi. bk. Vâhidî, *Esbâbü nüzü'l-Kur'ân*, 544.

¹³⁴ Zühaylî, *Tefsîrül-Münîr*, 13/122.

¹³⁵ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/189; Neseî, *Medârikü't-tenzil ve hakâiku't-te'vil*, 4/172.

¹³⁶ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 7/51.

¹³⁷ Sâd 38/8.

¹³⁸ Sâbûnî, *Muhtasar-ı tefsîr-i İbn Kesîr*, 3/234.

Müşriklerin çoğu Kur'an'ı içlerinden tasdik ettikleri halde, dünyevî menfaatlerinin ve sosyal statülerinin kaybolacağı endişesiyle reddediyorlardı. Mekkelilerin İslâm'a muhalefesinde kabile rekabetinin de önemli bir yeri vardı.¹³⁹ Ebû Cehil, Hz. Peygamber'in mensup olduğu Abdi Menâf oğullarının Mekke'de kendilerine itibar kazandıran birçok görevlerinin olduğunu, bunların yanı sıra içlerinden bir de peygamber çıkmasının kabileleri için tamamen onur kırıcı ve kabul edilemez bir şey olduğunu söylüyordu.¹⁴⁰

Müşriklerin kabul etmeye yanaşmadıkları bir gerçek var ki, o da insanlara rızıkları, maddî ve manevî makamları paylaştıran Allah'tır.¹⁴¹ İnsanların bir kısmını diğerine kuvvet ve zayıflık, ilim ve cehalet, şöhret ve unutulmuşluk, zengin ve fakirlik noktasında üstün kılan ancak O'dur.¹⁴² O, rahmeti ile bütün canlıları rızıklandıran, istediğini istediğine veren, istediğinden de alandır. Görülüyor ki müşrikler bu iddialarıyla Hz. Muhammed'e vahyin gelmesine karşı çıkmakla hem Hz. Peygamber'i küçümseyip onu alaya almışlar hem de Allah'ın iradesine karşı gelmişlerdir.

¹³⁹ İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2012), 98.

¹⁴⁰ bk. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, 1/316; Vâhidî, *Esbâbü'n-nüzûlî'l-Kur'ân*, 370; Sâbûnî, *Muhtasar-ı tefsîr-i İbn Kesîr*, 1/462.

¹⁴¹ "Rabbînin rahmetini onlar mı bölüşüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştık; birbirlerine iş gördürmeleri için kimini kimine, derece derece üstün kıldık. Rabbînin rahmeti, onların biriktirdikleri (dünyalık) şeylerden daha hayırlıdır." ez-Zuhuruf 43/32.

¹⁴² Zühaylî, *Tefsîrül-Münîr*, 13/125.

12. “Kur’an’ın Büyü Olduğu” İddiası

Hz. Peygamber’e her seferinde kâhin ve sâhir şeklinde ithamlarda bulunan Mekke müşrikleri Kur’an’ı da büyü olarak nitelendiriyorlardı:

“Âyetlerimiz onlara açıkça okunduğu zaman, o küfredenler kendilerine geldiğinde Hak (kitap Kur’an) için, düşünmeden “Bu, apaçık bir büyüdür”, dediler.”¹⁴³

Kur’an’ın ilk muhatapları âyetleri işittiklerinde, onların sıradan sözler olmadığını anlayarak eşsiz güzelliklerine hayran kalmışlar,¹⁴⁴ bazıları ise Kur’an’ı yeterince dinleyip muhtevasını anlamadan bu güzelliğin sihir olduğunu iddia ederek Kur’an’ın eşsiz güzelliğinden etkilenen insanların İslam’a girmesini engellemeye çalışmışlardır.

Müşrikler Hz. Peygamber hakkında sihirbaz iddiasında bulunurken, onun bu işi Kur’an âyetleriyle yaptığını; âyetleri okuyarak karı ile kocanın, ana baba ile çocukların arasını açtığını iddia ediyorlardı.¹⁴⁵ Âyetlerdeki tekrarlardan anlaşıldığı üzere müşrikler Firavun¹⁴⁶ ve diğer kavimlerin de dile getirdikleri¹⁴⁷ bu iddiayı her

¹⁴³ el-Ahkaf 46/7.

¹⁴⁴ Müşriklerden Velid b. Muğire Kur’an’ın ne sihir de de kehanet olmadığını itiraf ederek Kur’an’a karşı hayranlığını itiraf edenlerdendir. bk. İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü’s-Siyer ve’l-Meğâzi)*, 206-208.

İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü’s-Siyer ve’l-Meğâzi)*, 150, 151; Vâhidî, *Esbâbü nüzüli’l-Kur’ân*, 701; Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/489, 490; Köksal, *İslam Tarihi*, 54-57.

¹⁴⁵ İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü’s-Siyer ve’l-Meğâzi)*, 150, 151; Vâhidî, *Esbâbü nüzüli’l-Kur’ân*, 701; Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/489, 490; Asım Köksal, *İslam Tarihi* (İstanbul: Şamil Yay., 1989), 54-57.

¹⁴⁶ el-İsrâ 17/101; Mü’min 40/23, 24; ez-Zuhruf 43/49.

¹⁴⁷ bk. eş-Şuarâ 26/153, 185.

seferinde dile getiriyorlar,¹⁴⁸ dışardan gelen insanlara Kur'an'ı dinlememeleri için uyarıda bulunuyorlardı.¹⁴⁹

Kur'an'ı insanların gözünde değersiz göstermek için çeşitli yollar deneyen müşrikler bazen de insanların Kur'an'ın eşsiz güzelliğinden etkilenerek İslam'ı kabul etmemeleri için gürültü çıkarılmasını istiyorlardı.¹⁵⁰ Rasûlullah (s.a.v.) Mekke'de iken yüksek sesle Kur'an okuduğunda müşrikler, onu dinleyen insanları dağıtırlar; bir takım hurafeler ve hezeyanlar haykırarak,¹⁵¹ “Şu Kur'an'ı dinlemeyin, asılsız yaygara, gürültü yapın.” derler¹⁵² ve ıslık çalarak gürültü ederlerdi.¹⁵³ Ebû Cehil de “Muhammed'in yüzüne karşı bağırın ki ne dediği anlaşılmasın.”¹⁵⁴ diyordu.

Kur'an okunduğu zaman, Kusayy'ın torunlarından iki kişi okuyanın sağına, iki kişi de solunda durur, alkışlarla, ıslık çalarak ve şiirler okuyarak Kur'an'ın başka sözlerle karışmasına çalışıyorlardı.¹⁵⁵ Bu nedenle Allah Teâlâ mümin kullarına Kur'an okunurken susmalarını ve dinlemelerini emretmektedir.¹⁵⁶

Kur'an, bir kâhin sözü olmadığı gibi¹⁵⁷ müşriklerin iddia ettikleri gibi büyü de değildir. O Allah'ın insanlığa ışık olması için gönderdiği

¹⁴⁸ bk. Sebe' 34/43; ez-Zuhruf 43 /30.

¹⁴⁹ İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü's-Siyer ve'l-Meğâzi)*, 205, 206.

¹⁵⁰ bk. Fussilet 41/26.

¹⁵¹ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/151.

¹⁵² Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/555.

¹⁵³ İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü's-Siyer ve'l-Meğâzi)*, 205; Şevkânî, *Fethu'l-kadîr*, 4/643.

¹⁵⁴ Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 12/487.

¹⁵⁵ Zühaylî, *Tefsîrü'l-Münîr*, 8/77, 79.

¹⁵⁶ “Kur'an okunduğu zaman ona kulak verip dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin.” el-A'raf 7/204.

¹⁵⁷ el-Hâkka 69/41, 42.

bir hidayet rehberidir. Ancak onu dinlemeden üzerinde yeterince düşünmeden konuşanlar, hem kendilerini hem de peşlerinden giden insanları helâka sürüklemişlerdir. Kur'an'da Hz. Peygamber'in sihirbaz, Kur'an'ın da önceki sihirbazlardan intikal eden bir sihir ve beşer sözü olduğunu insanlar arasında yaymalarını tavsiye eden Velîd b. Muğîre¹⁵⁸ ve diğerleri şiddetli bir şekilde kınanmış ve hak ettikleri uhrevî ceza haber verilmiştir.¹⁵⁹

Hz. Peygamber'in davetine engel olmak isteyenler, onun ve getirmiş olduğu Kur'an hakkında yalan yanlış iddialar ortaya atarak; her seferinde farklı şekil ve metotlarda mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Yüce Allah Kur'an ile onların bu asılsız iddialarını en güçlü ve etkili bir şekilde çürütmüş, böylece rasûlüne ve müminlere güven telkin etmiştir.

13. "Hz. Peygamber'e Kur'an'ı Bir İnsanın Öğretti" İddiası

Baştan beri Kur'an'ın mesajını kabul etmeye yanaşmayan Mekke müşrikleri Hz. Peygamber'i ve Kur'an'ı insanların gözünde değersiz göstermek için akıllarına gelen iftiraları atmaktan geri durmuyorlardı. Bu kez de Hz. Muhammed'e Kur'an'ın Hıristiyanlığı bilen bir kimse tarafından öğretildiğini iddia ederek onun aleyhinde propaganda yapıyorlardı.¹⁶⁰

Kur'an'a yönelik iddialardan dolayı üzülen Hz. Peygamber'i Allah Teâla yine âyetlerle teselli etmiştir:

¹⁵⁸ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 4/489, 490.

¹⁵⁹ el-Müddessir 74/19-29.

¹⁶⁰ İbn Hişâm, *es-Sîretu'n-nebevîyye*, 1/393.

“Andolsun ki biz onların, “Kur’an’ı ona bir insan öğretiyor” dediklerini biliyoruz. Kendisine nispet ettikleri kimsenin dili yabancıdır. Bu Kur’an ise gayet açık bir Arapça’dır.”¹⁶¹

Bazı müfessirlere göre âyette ismi açıklanmadan Hz. Peygamber’in kendisinden Kur’an’ı öğrendiği iddia edilen kişi Mekke’de Amir b. Hadramî’nin Cevrâ veya Yeîş adında Rum asıllı okuma-yazma bilen ve kitap ehli bir köledir.¹⁶² Bunun dışında, bu kişinin Ehl-i kitap’tan Bel’am isimli Mekkeli bir kılıç ustası, Yaîş ya da Cebr¹⁶³ isimli bir Hıristiyan köle veya Selmân-ı Fârisî olduğu şeklinde çeşitli rivayetler vardır.¹⁶⁴ Nadr b. Hâris ise bu kimselerin Huveytîb b. Abduluzza’nın kölesi Addas,¹⁶⁵ Alâ b. Hadremî’nin kölesi Yesar,¹⁶⁶ Ebû Fukeyhe er-Rumî olduğunu iddia etmiştir.¹⁶⁷ Ancak müfessirlerin bazılarına göre Hz. Peygamber’in kendisinden Kur’an’ı öğrendiği iddia edilen kişinin kimliği hakkında yürütülen tahminler tamamen spekülâtif nitelik taşımaktadır.¹⁶⁸

Yukarıdaki âyette Hz. Peygamber’e Kur’an öğrettiği iddia edilen kimsenin isminin açıklanmasına gerek duyulmadan, sadece onun Arap olmadığı belirtilerek, Hz. Peygamber’e Arapça bir kitabın yabancı bir kimse tarafından öğretilmiş olduğu iddiasının tutarsız ve saçma olduğuna dikkat çekilmiştir. Zira Arapların bile benzerini

¹⁶¹ en-Nahl 16/103.

¹⁶² Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, 5/260.

¹⁶³ İbn Hişâm, *es-Sîretu’n-nebevîyye*, 1/393; Köksal, *İslam Tarihi*, 4/153.

¹⁶⁴ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 2/466; Zühaylî, *Tefsîrül-Münîr*, 7/436. Selmân’ın Medine döneminde Müslüman olması nedeniyle rivayetin asılsız olduğu kaydedilmiştir. Bk. Hayreddin Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 3/46.

¹⁶⁵ Köksal, *İslam Tarihi*, 4/153.

¹⁶⁶ Vâhidî, *Esbâbü nüzûli’l-Kur’ân*, 466.

¹⁶⁷ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 3/201.

¹⁶⁸ Esed, *Kur’an Mesajı*, 2/552.

meydana getirmekten aciz kaldıkları, fesahat ve belagatiyle eşsiz olan bir kitabı, Arap olmayan bir kimsenin meydana getirmesi kabul edilebilecek bir iddia olmadığı gibi, daha önce hiçbir kitap okumamış¹⁶⁹ ümmî bir peygamberin¹⁷⁰ yabancı bir kimseden öğrendiği bilgileri Arapçaya çevirerek bir kitap meydana getirmesi de tutarlı bir iddia değildir. Şüphesiz ki o sadece kendisine vahyedilen Kur'an'ı insanlara tebliğ etmiştir.¹⁷¹

Böylece müşriklerin iddialarındaki tutarsızlık ve çelişki ortaya konmuştur. Okuma yazma bilmediği herkesçe yakinen bilinen bir peygamber hakkında böyle bir iddiada bulunarak her yönüyle eşsiz güzelliğe sahip olan bu yüce kitabın ona bir yabancı tarafından yazdırıldığını söylemek, şüphesiz ki akıl ve mantıkla izah edilebilecek bir husus değildir.

Müşriklerin bu iddialarına Allah Teâlâ, “Bu Kur'an, Allah'tan inmemiş de, başkası tarafından uydurulmuş değildir. Fakat o kendinden öncekileri doğrulayıcı ve Kitabı açıklayıcı olarak, indirilmiştir. Bunda hiçbir şüphe yoktur. (O) âlemlerin Rabbi tarafından.”¹⁷² buyurmak suretiyle ayrıca cevap vermiş, âyetin devamında da Kur'an'ı kavrayamayan müşrikler, kendilerinden önce peygamberleri yalanladıkları için hüsrana düşen inkârcılara benzetilmiştir.¹⁷³

Şüphesiz ki Kur'an'ın başkası tarafından uydurulması mümkün olmayan bir kitaptır. Kur'an, fesahat ve belâgatı, muhtevası, gaybdan haber vermesi, dünya ve ahiretle ilgili bilgi ve manaları içermesiyle

¹⁶⁹ Ankebût 29/48.

¹⁷⁰ bk. el-A'raf 7/158.

¹⁷¹ bk. en-Necm 53/3.

¹⁷² Yunus 10/37.

¹⁷³ Yunus 10/39.

eşsiz bir kitaptır. Kur'an, insanların sözlerine benzemeyen Yüce Allah'ın kelimidir.

Müşrikler, Kur'an'ı anlamadan, mahiyetini bilmeden onun asılsız olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunun sebebi de kendi dinlerine uymayan şeylerden nefret etmeleri, atalarının dinini terk etmekten korkmalarıdır.¹⁷⁴ Kur'an, Allah'ın yardımı olmadan hiçbir insanın, kendi beşerî yetenekleriyle ulaşamayacağı zenginlikte sınırlar, gayb âlemine ilişkin bilgiler ve gerçekler içermektedir. Dolayısıyla Kur'an'ın insanın değil, Allah'ın sözü olduğunu kanıtlayan delil, yine Kur'an'ın kendisidir.¹⁷⁵ Göğlerin ve yerin sırrını bilen yüce Allah, müşriklerin Hz. Peygamber ve Kur'an hakkındaki söylediklerini ve hazırladıkları tuzakları da bilendir, Şüphesiz ki Kur'an'ı O indirmiştir, inkâr edenlerin cezasını verecek olan da O'dur.¹⁷⁶

Yüce Allah müşriklerin bu iddiasını da yalanlayarak, Kur'an'ın Hz. Peygamber'e bir insan aracılığıyla öğretilmeyi Allah tarafından vahyedildiğini,¹⁷⁷ vahyi getiren elçinin Cebrail¹⁷⁸ olduğunu bildirmiş, Kur'an'ın bu şekilde vahyedilmesinin¹⁷⁹ tartışılacak bir konu olmadığını bildirerek¹⁸⁰ iddialarını reddetmiştir.

¹⁷⁴ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 2/209.

¹⁷⁵ Hayreddin Karaman vd., *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 4/128.

¹⁷⁶ Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 3/202.

¹⁷⁷ bk. en-Necm 53/3; el-En'am 6/50; el-A'raf 7/203; Yunus 10/109; Hûd11/12; İbrahim 14/13; en-Nahl 16/68; el-Kehf 18/110; Meryem 19/11; Taha 20/13, 38; el-Furkân 25/6; er-Rahman 55/1-2. vd.

¹⁷⁸ bk. eş-Şuarâ 26/193-195; el-Bakara 2/97.

¹⁷⁹ eş-Şûrâ 42/51. Vahyin geliş şekilleri için bk. İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Usulü* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay., 1988), 48-50.

¹⁸⁰ "... Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti. Kalp, gördüğünü yalanlamadı, gördüğü şey hakkında onunla tartışıyor musunuz?" en-Necm 53/5-12.

Peygamberlik görevini yerine getirmek için olağanüstü çaba göstermesine rağmen, Mekke müşriklerinin bir takım iddialar ortaya atarak Kur'an'ı reddetmeleri, Peygamber Efendimizi büyük bir üzüntüye sevk etmiş, bundan dolayı “*Ey Rabbim! Kavmim şu Kur'an'ı terkedilmiş bir şey haline getirdi*”¹⁸¹ diyerek üzüntüsünü rabbine arz etmiştir.¹⁸²

Müşriklerin kendisi hakkındaki sözlerinden dolayı son derece üzüldüğünü bilen Yüce Allah, Hz. Peygamber'e “*Ey Muhammed! Biz çok iyi biliyoruz ki söyledikleri elbette seni incitiyor. Onlar gerçekte seni yalanlamıyorlar; fakat o zalimler Allah'ın âyetlerini inadına inkâr ediyorlar.*”¹⁸³ buyurarak teselli etmiştir.

Müşrikler, kendilerine Allah'ın mesajını getiren elçiyi yalanlamakla esasen mesajın asıl sahibini yalanlamışlardı. Zira Yüce Allah, rasûlüne itaati kendisine itaat, ona başkaldırmayı da kendisine başkaldırı olarak kabul etmiş, Allah'ı sevmenin yolunun onun elçisine itaat etmek olduğunu bildirmiştir.¹⁸⁴

Yüce Allah, davetini insanlara duyurmak için adeta kendisini parçalayan peygamberine, görevinin sadece tebliğ etmek olduğunu,¹⁸⁵ onların Kur'an'ı dinlememeleri ve peygamberliğini tasdik etmemelerinin sorumlusunun kendisi değil, hakka karşı kör ve sağır

¹⁸¹ el-Furkân 25/30.

¹⁸² Bazı müfessirler de Hz. Peygamber'in bu şikâyetini âhirette, o büyük yargılama sırasında dile getireceğini belirtmişlerdir. bk. Zemahşerî, el-Keşşâf, 3/211; Beydâvî, *Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl*, 2/161; Şevkânî, *Fethu'l-kadîr*, 4/93.

¹⁸³ el-En'am 6/33.

¹⁸⁴ bk. en-Nisa 4/80; bk. Al-i İmran 3/31; el-Feth 48/10.

¹⁸⁵ bk. el-Gaşiye 88/21,22, bk. Hûd 11/12;

kesilen müşrikler olduğu bildirmiş,¹⁸⁶ bu hususta kimseye haksızlık edilmeyeceğini haber vermiştir.¹⁸⁷

Allah Teâlâ, insanları Kur'an'dan alıkoymak için çabalayan inkârcıların hüsrana uğrayacaklarını,¹⁸⁸ onların er ya da geç¹⁸⁹ şiddeti biçimde cezalandırılacaklarını,¹⁹⁰ ahirette duyacakları pişmanlığın ise kendilerine fayda vermeyeceği haber verirken,¹⁹¹ müminleri de onların hatalarına düşmeme konusunda uyararak âyetleri kabul kulağı ile dinlemeye, anlamaya ve itaat etmeye çağırıştır.¹⁹²

Sonuç

Mekke müşriklerinin Kur'an hakkındaki iddialarını genel olarak değerlendirdiğimizde, hiçbirinin mantıklı, tutarlı ve kabul edilebilir iddialar olmadığı görülmektedir. Onların Kur'an'a yönelttikleri eleştirileri Kur'an'ın muhtevasına, onun fesahat ve belâgatına yönelik olmayıp, tamamen dünyevî menfaatlerini gözeterek önyargılarıyla ortaya attıkları birbiriyle çelişen iddialardır.

Esasen Kur'an'ın servet ve saltanat sahibi olmayı yaşamın yegâne gayesi olarak gören putperest bir toplumu tevhid inancına yöneltmesi, ahiret bilinci geliştirerek şirke dayalı kurulu düzenlerini ve çıkarlarını tehdit etmesi müşriklere ağır gelmiştir. Onlar Kur'an'ın emirlerini dünyevî çıkarlarına aykırı buldukları, itibarlarının

¹⁸⁶ el-En'am 6/25; ez-Zümer 39/41.

¹⁸⁷ bk. Fussilet 41/46.

¹⁸⁸ ez-Zümer 39/63.

¹⁸⁹ el-Mü'min 40/75-77; bk. ez-Zuhruf 43/41-44.

¹⁹⁰ Fussilet 41/41; el-Mümin 40/69-72.

¹⁹¹ ez-Zümer 39/55-58.

¹⁹² bk. el-Enfal 8/21; el-Bakara 2/285.

zedelenmesinden, zulüm ve haksızlığa dayalı otoritelerinin sarsılmasından kaygı duydukları için ona karşı olumsuz bir tavır takınmışlardır.

Kur'an, müşriklerin eleştirilerine cevap vermek için gönderilmiş bir kitap olmamakla birlikte yüce Allah, Kur'an'a yönelik olan asılsız ve tutarsız eleştirileri ve ithamları âyetlerle yalanlayıp çürütmüştür. Müşriklerin Kur'an hakkındaki iddiaları sadece kendi arzularına uymaları sonucu ortaya atılmış, hiçbir delil ve ispatı bulunmayan iddialardır. Müşrikler, kendi zanlarıyla ortaya attıkları iddialar ve uydurdıkları bahanelerle haktan uzaklaşarak batıl inançlarını devam ettirmeye çalışmışlardır. Yüce Allah onlara ve bütün insanlığa evrensel bir kuralı hatırlatarak kesin bir bilgiye dayanmayan kişisel kanaatlerin gerçeğin yerini tutamayacağını bildirmiştir.

Kur'an, eşsiz fesahat ve belâgatıyla müşriklerin bütün iddialarını güçlü bir şekilde çürütmüş, böylece Allah Teâlâ bir yandan rasûlünü teselli ederken, bir yandan da Kur'an hakkında akla gelebilecek tüm şüpheleri gidermiştir. Her yönüyle mucize bir kitap olan Kur'ân-ı Kerim, müşriklerin iddialarına en etkili ve en mükemmel cevaplarla karşılık vererek onları düşünmeye ve tövbe etmeye davet etmiş, asılsız iddialarla Hz. Peygamber'e ve Kur'ân'a saldırmaya devam edenleri ise şiddetli uyarılarla tehdit etmiştir. Böylece Allah Teâlâ, hakkın karşısında batılın hiçbir varlık gösteremeyeceğini, müşriklerin bu mücadelelerinin sonuçsuz kalacağını göstermiştir.

Allah Teâlâ Hz. Peygamberi ve ona inanan müminleri destekleyerek eylemlerini kararlılıkla sürdürmeleri için onlara güven vermiştir. Âyetlerde Kur'an'ın ilk muhataplarına cevap verilmekle birlikte, tarihin her döneminde hiçbir delile dayanmadan, sadece dünyevî hırs ve arzularından dolayı gerçekleri yok etmeye çalışan,

onlarla körü körüne mücadele eden bütün insanlara seslenilmiş, apaçık delillerle ortaya konulan hakkın karşısında direnmenin kimseye fayda vermeyeceği bildirilerek, bütün insanlık Hakk'a teslim olmaya ve ebedî saadete çağrılmıştır.

Kaynakça / References / المصادر

- Alioğlu, Betül. *H. Peygamber'in Tebliğine Karşı Müşriklerin Tepkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Atay, Hüseyin. *İslâmdan Önce Arap Yarımadasında Putperestlik ve Yayılışı*. İlâhiyat Fakültesi Dergisi: Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, ts.
- Ay, Mahmut. *Kur'an'da Mekke Müşriklerinin Eleştiri ve İthamlarına Yönelik Cevaplar*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Bayram, Enver. "Mekke Müşriklerinin Nübüvvet Karşısındaki Tutum ve Davranışları". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8/1 (2019), 919-939.
- Beydâvî, Nâsirüddîn Ebû Sa'îd Abdullah b. Ömer b. Muhammed. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. İstanbul: Dâru't-Tabaatu'l-Âmira, 1303.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usulü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Cerrahoğlu., 1988.
- Çakır, Erkan. *Vahye itirazlar (Furkan Suresi Örneği)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Çamur, Mehmet. *H. Peygamberin Davetini Kabul Etmeyenlerin Argümanları*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Derveze, İzzet. *Kur'an'a Göre H. Muhammed'in Hayatı*. çev. Mehmet Yolcu. İstanbul: Ekin Yay, 1998.
- Doğrul, Ömer Rıza. *Kur'an-ı Kerim'in Tercüme ve Tefsir-i Şerifi*. İstanbul: Ahmet Halit Kitapevi, 1947.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı*. çev. Cahit Koytak - Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yay., 1999.
- Güç, Ahmet. "Put". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 34. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Hamidullah, Muhammed. "H. Peygamberin Büyük Düşmanlarının Psikolojisi". çev. İsmail Yakıt. *Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. İstanbul: İrfan Yay., 1993.
- Harman, Ömer Faruk. "Hübel". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 18. İstanbul, 1998.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. çev. Süleyman Ateş. İstanbul: Yeni Ufuklar Neş., ts.
- İbn Hanbel, Ahmed. *el-Müsned*. İstanbul: Çağrı Yay., 1982.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Eyyüb el-Hımyerî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sakkâ vd. Turâsü'l-İslam, 1955.

- İbn İshâk, Muhammed b. İshâk b. Yesâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî. *Sîretü İbn İshâk (Kitâbü's-Siyer ve'l-Meğâzî)*. thk. Süheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1978.
- İbn-i Manzûr. *Lisânü'l-Arab*. ed. Abdullah Ali el-Kebîr vd. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1119.
- Kalaç, Habîb. *Kur'an'a Göre Müşriklerin Ulul-Azm Peygamberlerden Talepleri*. Şırnak: Şırnak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Karaman Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsîr*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.
- Kelbî, Ebü'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. Sâib b. Bişr. *Kitâbu'l-asnâm*. thk. Ahmed Zeki Bâşâ. Kahire: Daru'l-Kütübü'l-Mısıriyye, 1924.
- Kılıç, İsmail. *İtirazları ve Bunlara Verilen Cevaplar Açısından Kur'an'da Müşrikler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Köksal, Asım. *İslam Tarihi*. İstanbul: Şamil Yay., 1989.
- Köse, Feyza Betül. "Bir Entelektüel Müşrik Nadr b. Hâris el-Abderî ve Mücadelesi". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Bahar 2018), 69-85.
- Kur'an-ı Kerîm Meâlî*. çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.
- Le Bon, Gustave. *Kitleler Psikolojisi*. İstanbul: Yağmur Yay., 1979.
- Mevdûdî, Ebü'l-A'lâ. *Tefhimü'l-Kur'an*. çev. Muhammed Han Kayanî vd. İstanbul: İnsan Yay., 1991.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn b. el-Haccâc. *Câmi'u's-sahîh*. Beyrut: Dâru İhyâi'l Kütübü'l-Arabîyye, 1991.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât. *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*. Beyrut: Daru'n-Nefâis, 1996.
- Önkâl, Ahmet. *Rasulullah'ın İslam'a davet Metodu*. Konya: Kitap Dünyası Yay., 2006.
- Pırlanta, İsmail. "Müşriklerin Hz. Peygamber'e Karşı Takındıkları Tavırlar -Ebu Süfyan Örneği-". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2018), 75-102.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Muhtasar-ı tefsîr-i İbn Kesîr*. Berut: Mektebetü'l-Asriyye, 2002.
- Sağdıç, Sedat. *Zerkânî'nin Menahilü'l-İrfan Adlı Eseri Çerçevesinde Kur'an'a Yönelik Şüpheler ve Verilen Cevaplar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Sarıçam, İbrahim. *Hız Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2012.
- Şevkânî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *Fethu'l-kadîr el-câmi' beyne fenneyî'r-rivâye ve'd-dirâye min 'ilmi't-tefsîr*. Beyrut: Daru'l-Ma'rife, 1997.
- Taberî, Ebü Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmiu'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'an*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. Kahire: Dâru'l-Hicr, 2001.

- Telli, Hasan. “Müşriklerin Liderlerinden Ukbe b. Ebû Mu'ayt ve Hz. Peygamber'e Karşı Mücadelesi”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2021), 831-862.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ b. Sevre. *el-Câmiu'l-kebîr*. thk. Beşar Avad Maruf. Beyrut: Darü'l-Garbi'l- İslâmî, 1996.
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed b. Ali. *Esbâbü nüzûli'l-Kur'ân*. Riyad: Dâru'l-Mîmân, 2005.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Azim Yay., 1992.
- Zebîdî, Zeynüddîn Ahmed. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1957.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gavâmizi't-tenzil ve 'uyûni'l-ekâvil fi vücûhi't-te'vil*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, 2006.
- Zühaylî, Vehbe. *Tefsîrü'l-Münîr*. çev. Ahmet Efe vd. İstanbul: Risale Yay., 2005.